
Özgürlüğün Köşe Taşı: 21. Asır Amerika'sında Mülkiyet Hakları

Timothy Sandefur

1. Giriş

Evlerimizin sadece tuğla ve tahtadan ibaret olmadığını düşünürüz, peki bunun sebebi nedir? Katrina fırtınası 2005 yılında New Orleans ve Mississippi'yi vurup binlerce insanı evsiz bıraktığında, tüm ülke mülkiyetin bizim için ne ifade ettiğini yakından görmüş oldu. National Public Radio'nun *Sabah Yayınında*'ki bir yorumda New Orleans'lı öğretmen Anne Rochell Kingsmark evini kaybetmenin nasıl bir duygu olduğunu anlatmıştı. Atlanta'daki akrabalarının onu misafir etmelerinden çok memnun olmuştu ve ayrıca Atlanta çok şirindi. Fakat orası kendi evi değildi ve ardında bıraktıklarını aklından çıkaramıyordu. “ Evimi sel suları kaplamamış vaziyette, boş, sakın ve sıcak sokağımızda oturduğumu, dolaptaki bozulmuş yemeği, oyuncakları ve üstünde toz biriken süs eşyalarını hayal ediyorum. Zaman zaman ev telefonumu arıyorum. Sesli mesaj artık cevap vermiyor. Telefon çalıyor da çalıyor. Günün birinde birisi cevap verecek diye korkuyorum”(1).

Özel mülkiyet, beşeri tecrübenin önemli bir parçasıdır. Ona verdiğimiz önem, Edgar Guest'in "Home" (evi ev yapan bir dizi yaşanmışlıktır) gibi aptalca ve duygusal şiirlerinde ve Yunan savaşçısı Odise'nin "muhteşem ve sıcak evine"(2) ulaşmak için efsanenin bütün vahşi tehlikelerini kaldırdığı belagatli edebiyatımızda kendini ortaya koymaktadır. Önem verdiğimiz sadece evlerimiz değildir, işletme sahipleri de özel mülkiyete ayrı bir önem atfederler. Sahip olmanın ve kendi dükkânları veya restoranlarını işletmenin getirdiği ken-

Timothy Sandefur, *Cornerstone of Liberty: Property Rights in 21st Century America*, Cato Institute, 2006. Çeviri kitabın 1-49. sayfaları arasındaki iki bölümü kapsamaktadır.

di kendine yetme ve bağımsızlık duygularının kıymetini bilirler. Yazar ve işadamı James Chan'in ifade ettiği gibi girişimciler "kendi işletmelerini çalıştırarak kendi bireyselliklerini vurgulama ihtiyacı hisseden insanlardır"(3). Şahsi mülklerimiz de hayatımızdaki özel mülkiyetin önemini gösteren örneklerdir; nişan yüzüğüne veya bir fotoğraf albümüne veya aile yadigârı mobilyaya sahip bir kimse, sahip olunan nesnelere muazzam kişisel anlamını bilir –bu "duygusal anlam" olarak adlandırdığımız kişisel anlamdır. Soygun veya hırsızlığa maruz kalmış kişiler, mülkiyet suçunun kötü sonuçlarını doğrulayacaklardır; tecavüze uğramanın şoku ve yoğun duyguları uzun süre unutulmuyor. Mülkiyet, sadece bireyler için önem arz etmez; bu aynı zamanda ekonomik büyüme ve refah, güvence altındaki tasarruflar ve akıllıca yatırımlar, toplumda herkesin yaşam standardını yükselten sofistike işlemler için gerekli bir unsurdur. Mülkiyet, insanların kendi kaynaklarını organize etme ve birlikte çalışma, yenilikler deneme ve yoğun çalışmalarının meyvelerini toplama imkânını verir. 20. yüzyılda yanlış yola saptırılmış birçok siyasi lider özel mülkiyeti ortadan kaldırmaya çalışmış, ama bunların sonucu felaket olmuştur. Bu toplumlar, sosyal refah ve barış anlayışından özel mahremiyet anlayışına kadar her şeylerini kaybetmişlerdir.

Amerika'nın Kurucu Babaları, istikrarlı, başarılı ve erdemli bir toplum için mülkiyet haklarının önemini iyi anlamışlardı. "Her bireye kendisine ait olanı taraf tutmadan güvence altına alan bir devlet, adil bir devlettir" demişti James Madison (4). Ancak 20.yüzyılda siyaset ve hukuk düşünürleri, Kurucuların bize öğrettiklerini inkâr etmeye ve özel mülkiyet haklarının önemini lekelemeye başladılar. Onlara göre mülkiyet, bireyden ziyade toplum veya devlet tarafından yaratılmaktaydı. Dolayısıyla devlet, mülk sahibi olan insanlardan alıp olmayanlara vererek veya bireysel sahiplerin elindeki mülkiyetin kullanımını denetleme yetkisini devlete vererek sosyal problemleri çözmek durumundadır. ABD'de bu tür fikirler yerleştikçe mülkiyet sahipleri, mülkleriyle ne yapabileceklerini söyleyen veya arazilerini kullanmak istediklerinde yorucu bürokratik şartlar dayatan yasalar ile gün geçtikçe daha fazla karşı karşıya kaldılar. Birçok durumda devletler, vatandaşların evlerini veya eşyalarını doğrudan almaktadır. Amerika'nın en eski kamu yararı hukuk kuruluşu olan ve özel mülkiyet haklarını ve diğer bireysel özgürlükleri korumayı kendine amaç etmiş Pacific Legal Foundation'da görevli bir avukat olarak, Amerikalıların temel mülkiyeti edinme, kullanma ve işletme haklarını devletin nasıl ihlal ettiğini gözlemleme imkânına sahip oldum. Bu tür müdahaleler, Amerikalıların doğal olarak görmeleri gereken temel özgürlüklerini baltalamaktadır, sonuçları ise genelde felaket oluyor: adaletsizlik, ekonomik durgunluk ve sağlıklı bir demokrasinin temelinde kaymalar.

2005 yılında ABD Anayasa Mahkemesi, *Kelo v. New London* davasını sonuçlandırdı; buna göre devlet, özel mülke ait evleri istimlak etme, evleri yıkmak ve özel kişilere ait alışveriş merkezleri, oteller veya kongre merkezleri inşa etmek isteyen müteahhitlere arazi transfer etme yetkisini kullanabilmektedir. Karar, ulusal protestoları ateşlemiş; siyasi liderler ise problemi çözme yollarını aramaya başlamışlardır. Ancak istimlak hakkının suiistimali, günümüz Amerika'sındaki mülkiyet hakları krizinin sadece bir boyutudur. Söz konusu krizi ele almak, mülkiyet haklarının kökenini ve anlamını ve de bu hakların Amerikan Anayasası'ndaki rolünü anlamayı gerektirir. İleriki bölümde mülkiyet hakları-

nın –genel anlamda bütün insanlar için özel anlamda ise Amerikalılar için- neden önemli olduğunu kısaca açıklayacağım. Ardından günümüzde ABD'deki mülkiyet haklarının durumuna bakacağım. Son olarak, insan haklarının en önemlisi olan bu hakkı daha iyi korumak için gerekli bazı yolları tartışacağım. Hepsinde mülkiyet haklarının devlet tarafından ihlalleri ile ilgili çarpıcı örnekler sunacağım; bunların çoğu Pacific Legal Foundation tarafından savunulan mülkiyet sahipleri davalarından alınmıştır. Bu yazı, özel mülkiyetin teminatına dair son zamanlarda görülen ihtilaflara kısa bir girişi hedeflediğinden, mülkiyet haklarının birçok önemli ve karmaşık yönlerini atlادم. Bu meseleleri daha derinlemesine ele almak isteyenler, kaynakçada bazı kitap önerileri bulabilirler.

2. Mülkiyet Hakları Neden Önemlidir?

Frank Bugryn ve üç büyük kardeşi, Bristol, Connecticut'ta iki eve ve bir Noel ağacı çiftliğine sahiplerdi. Aile 60 yılı aşkın bir süredir 32 dönümlük topraklarında yaşadıkten sonra belediye yetkilileri, arazinin Yarde Metals Corporation'ait olması durumunda daha fazla vergi geliri elde edeceklerine karar verdiler. Arazi, devlet karayollarının yanında olduğundan şirket büyük bir levha ve giriş yolu inşa edeceğini ve böylece daha fazla iş yapabileceğini umuyordu. Ancak, Bugryn ailesi satışa karşı çıktı ve belediye, mülkiyetlerini ellerinden almak için istimlâk gücünü kullandı.

Mayıs 1998'de Frank ve ailesi, beldiyenin arazilerinin istimlâkini durdurması için eyalet mahkemesine başvurdu. Amerikan anayasasının beşinci düzenlemesi, “kamunun kullanımı” için ve ancak sahibine “adil bir tazminat” ödemesi halinde devletin özel mülkiyeti alabileceğini söyler. Bugryn ailesi istimlâkin “kamu kullanımı” için değil, aksine Yarde Metals şirketinin özel kullanımı için yapıldığının ileri sürmüştü. Ayrıca oradan ayrılmak istemiyorlardı. Frank mahkemeye beyanatında “Hiçbir yere gitmek istemiyorum. Annem ve babam evimizi 1939'da, ben de kendi evimi 42 yıl önce aynı arazi üzerine inşa etmiştim. Yaşım 78'e geldi, bundan sonra nereye gidebilirim?” dedi. Ancak, belediye başkanı Frank Nicastro'ya göre sanayi parkı “şehrin gelecekteki büyümesi için önemli yararlar sağlayacaktı” zira, “vergi gelirlerine önemli katkılarda bulunacaktı” (2).

Mahkeme, Bugryn ailesinin evlerinin alınmasının “ciddi veya maddi hasar vermeyeceği” gerekçesiyle müdahale etmemeye karar verdi. Bugryn ailesi bir üst mahkemeye başvurdu; davaları askıdayken bölge halkı onlara karşı tavrı aldı; hatta yerel gazete, *Hartford Courant*, belediye lehinde defalarca haber yaptı. Nihayetinde Connecticut temyiz mahkemesi istimlâka izin verme kararı çıkardı ve belediye işlerine devam etti –oysa dava çok uzun sürdüğünden Yarde Metals geri çekilmiş ve şehirden ayrılmıştı. Eyalet Yüksek Mahkemesi davayı bakmayı reddetti ve Bugryn ailesine araziden çıkma emri geldi.

2004 yılında aile mensupları hâlâ evlindenden çıkmaya direniyordu, bu sebeple belediye onları tahliye etmek için girişimlerde bulundu. Yine *Courant* gazetesi, direnişlerini “kamusal bir güldürü” ve “melodram” olarak adlandırarak ve ayak sürüdükleri ithamında bulunarak onlara saldırdı (3). Bu arada 76 yaşındaki Bugryn kardeşlerin birinin kocası olan ve 15 yaşında Naziler tarafından evinden alınıp çiftlik işlerine zorlanan Polonya asıllı Michael Dudko, kansere yakalanmış ve ölmüştü. Civardaki bir radyo istasyonu Bugryn

alesinin sıkıntılarını dile getirdiğinde, istasyonu ismini vermeyen, öfkeli biri aradı ve belediye başkanının ofisine bir korucu göndermesi için polise çağrıda bulundu (4). Bugryn ailesi içindeki ilişkiler de gergin hale gelmişti; kız kardeşlerden biri evinden vaktinde ayrılamadığında yeğeni belediyenin tarafını tutmuş ve muhabirlere “insanlar belediye başkanını, meclisi ve belediye görevlilerini suçluyorlar, ancak mülkiyeti almak konusunda yaptıkları şey yasa tarafından onlara verilen açık bir istimlâk yetkisi sistemini kullanmaktır” demişti (5). İstimlâk yetkisinin yansıyan etkileri sadece aile ve yerel halkı bölmedi, aynı zamanda Frank Bugryn’in en iyi biçimde ifade ettiği hayal kırıklığı duygularını doğurdu; kendisi bir muhabire şöyle demişti: “İkinci Dünya Savaşı gazisiyim, özgürlüğümüz ve demokrasimiz için savaştım. Ama 60 yıl sonra bunun bir işe yaramadığını görüyorum” (6). Nihayetinde aile arazisini terk etmek zorunda kaldı.

Frank’in torunu Michael Dudko, bütün yaşadıkları karşısında neler hissettiğini şöyle tarif etmişti: “Bu iş bir hırsızlık nedeni haline gelmiştir. Vatandaşların özel mülkiyet hakları tamamen göz ardı edilmektedir. Aldıkları değer üzerinden aldatılıyorsunuz. Yaptıkları şeyi niçin yaptıkları konusunda seçilmiş görevliler sahtekârlık yapıyorlar. 4 Temmuz’da hepimizin dilinden düşürmediği özgürlükler, devletin meşruluğu yok sayarak vatandaşlarının sırtından kazanç elde edebildiğinde hiçbir anlam ifade etmiyorlar” (7).

İstimlâk hakkı, -bir kişiyi evini, işini veya başka bir mülkünü “adil bir tazminat” olarak gördüğü fiyata devlete satması için devletin gücü- en uç devlet baskılarından biridir ve günümüzde en yaygın olanlardan biridir. Demiryolları, kanallar ve postaneler inşa etmek için yüzyıllar boyunca kullanılan istimlâk hakkı, artık çok milyon dolarlık bir sanayi haline gelmiştir. Amerika’nın her yerindeki devlet yönetimleri, “iş yaratmak” ve bölge halkının vergi matrahını arttırmak için mülkleri rutin biçimde haczediyorlar ve özel şirketlere transfer ediyorlar (8). 1999’da Kansas’daki Merriam belediyesi, bir Toyota bayisini arazisini yan taraftaki BMW bayisine satmaya mahkûm etti (9). Aynı yıl içinde Washinton’da bir mahkeme, Bremerton belediyesinin 22 evi istimlâk edip arazileri özel müteahhitlere satmasını onayladı (10). Mesa, Arizona, kârlı bir fren tamirhanesini, daha kârlı bir hırdavat mağazası ile yer değiştirmek için istimlâk etti (11). Korkunç sonuç doğuran davalardan biri de milyarder Donald Trump ile ilgilidir. Donald Trump, limuzin park alanı inşa edebilmek için yaşlı bir dul kadının evini istimlâk ettirmek için Alantic City meclisini ikna etmişti (12). Daha sonra bir eyalet mahkemesi bu istimlâki engellemiş olsa da, buna benzer olaylar şaşırtıcı derecede yaygındır; bu durumlardaki mülkiyet sahipleri ise nadiren mülklerini ellerinde tutabiliyorlar. Avukat Jennifer Krückeberg’in yazdığı gibi “belediyeleri kendi emlak acenteleri gibi kullanan şirketler, şu görevi önermektedirler: ‘Bana en iyi yeri bul, üstünde ne varsa at, ödemesini yapmam için bana yardımcı ol, böylece belki benim şehre gelme şansını yakalarsın.’ Mevcut istimlâk hakkı yetkisinin durumu budur” (13).

Kelo v. New London 2005 davasında, Amerikan Anayasa Mahkemesi, Beşinci maddenin “kamu kullanımı” şartını koysa da Anayasa’nın bu tür istimlâkleri yasaklamadığını belirtmiştir. “Ekonomik gelişmeyi desteklemek, geleneksel ve uzun zamandır kabul edilen bir devlet görevi” olduğundan, beş yargıç, mülkiyetin özel gelişme için özel işletmelere transfer edilmesi durumunda kamunun bundan faydalandığını ileri sürmüştür (14). Mahke-

menin ifadesine göre “kamusal kullanım”, “kamu yararı” ile aynı anlama gelmektedir ve mülkiyetin hangi dağılımının kamuya fayda sağlayacağı konusu da belediye meclisinin veya yasama meclisinin kararıdır. Karar milli bir tepki uyandırdı; Amerikan Temsilciler Meclisi bunu resmi bir önerge ile “kesinlikle reddettiği”ni ifade etmiştir (15).

Ancak, istimlâk hakkı, devletin bizi mülkiyet haklarından mahrum bıraktığı birçok yöntemlerden sadece bir tanesidir. Anayasadaki Beşinci Tadilat, mülk sahiplerinin mülkleri ellerinden alındığında “adil bir tazminat”ı öngörür, ancak, her gün artan bir dizi yasa ve yönetmelikle devletler, çok sayıda mülk sahibini mülklerinin tapusunu vermeye zorlamadan – kullanmasını, satmasını veya üzerinde inşaat yapmasını yasaklayarak – arazisinin değerini düşürüyor. Elbette devletin, bu teknik yasal boşluğu kullanarak adil tazminat şartından kaçınabilmesi durumunda – arazinin kendisini değil de arazinin kullanımını elinden alarak– mülk sahibinin elinde boş bir senet kalır ve mülkiyet hakları bütünüyle anlamsız hale gelir. Aslında 1870’lerde Anayasa Mahkemesi, devletin “en dar anlamıyla kamusal kullanım için alınmadığı” gerekçesiyle “tazminatı gerçekleştirmeden” arazinin kullanımını ellerinden alamayacağını hükmetmiştir (16). Son yıllarda Mahkeme bazı davalarda “düzenlemeye dayalı istimlâklerde” devletin tazminat ödemesi gerektiğini söylese de devletin her gün daha fazla kısıtlamalar getirmesine izin vermiştir.

California-Nevada sınırına uzanan güzel bir dinlenme yeri olan Lake Tahoe, Tahoe Regional Planning Agency (bölgesel planlama ajansı) adı verilen özel bir daire tarafından yönetilmektedir. 1981’de TRPA, bir zamanlar gölün temiz sularını kirleten ve artan yosun miktarının incelenmesine zaman tanımak için Lake Tahoe bölgesinde her tür inşaatı “geçici bir erteleme” başlattı. 1984’de ortaya çıkarılan rapor, Tahoe bölgesindeki hemen hemen her tür inşaat yapımını yasaklamayı önermekteydi, ancak federal bir mahkeme bu tavsiyelerin yine de çok fazla inşaat yapımına imkân tanıdığına hükmetti ve raporun uygulanmasını engelledi. TRPA 1987’de tekrar bir rapor yayınladı ve bölgedeki her bir arazinin bireysel bir yapılanma iznine tâbi olması gerektiğini önerdi. Ancak geçen zaman içinde yapılanmanın ertelenmesi uygulaması devam etmekteydi.

700 kadar arazi sahibi, ilgili daireye karşı dava açtı ve kullanımını yasakladığından mülklerinin fiilen ellerinden alındığını ileri sürdü (17). Ardından neredeyse 20 yıl süren karmaşık hukuki ihtilaflar yaşandı; 2000 yılında Dokuzuncu Gezici Temyiz Mahkemesi, “geçici” ertelemenin 10 yılı aşkın bir süre inşaatı engellemiş olsa da, devletin adil bir tazminat ödeme gereğini duymadığını ortaya koydu, zira araziye “almamıştı”. İki yıl sonra Amerikan Anayasa Mahkemesi bunu kabul etti. *Kelo* kararını da yazan yargıç Stevens, inşaat yasağının sadece geçici olduğuna ve dolayısıyla arazi sahiplerinin (Anayasa Mahkemesi davayı ele alana kadar 300 kadarı ölmüştü) –günün birinde- arazilerini kullanabileceklerine hükmetti (18). Stevens devamında devletin o kadar çok araziye o kadar çok insandan aldığını ve hepsine tazminat ödeyemeyeceğini ifade etti. Adil tazminat zorunluluğunu ciddi biçimde uygulamak, “devlet yönetmeliklerini, çok az devletin yerine getirebileceği bir lükse dönüştürür... (ve) rutin devlet işlerini aşırı pahalı bir hale getirir (19).” Devletin parası olmadığından, Anayasa’nın tazminat şartını göz ardı edebilir.

Adı geçen olaylardan çok daha şaşırtıcı olan gerçek, çoğu çağdaş entelektüel liderin –siyaset bilimciler, hukukçular, siyasetçiler ve tarihçilerin- mülkiyet haklarını önemsiz veya modası geçmiş görmeleridir. *Kelo* davası karara bağlandıktan aylar sonra istimlak hakkı konusunda Amerikan Senatosu önünde ifade veren Columbia Üniversitesi'nde hukuk ve iktisat alanlarında uzman hukuk profesörü Thomas Merrill, halkın tepkisine şaşırdığını ifade etmişti. *Kelo* kararına karşı “bu kadar ezici bir tepki” olmasını “önemli” ve “gerçekten de hayret verici” bulduğunu söylemişti. Senatörlere “bu olay gözlerimiz açtı.” demişti.

Bütün bunlara neden olan kararın ne anlama geldiğini etraflıca düşündüm... Birçok açıklaması olduğu açık, ancak problemin özü Amerikan insanların mülkiyet haklarına ahlaki anlam yüklemelerinden kaynaklanmaktadır. Sadece bir değer biçme anlamı taşımaz. İnsanlara göre önemli ahlaki ve anayasal boyuta sahiptir (20).

Birçok akademisyen bu fikri ilkel bir inanç olarak görür. Ancak, Amerikan halkı haklı: mülkiyet hakkının ahlaki anlamı ve de anayasal boyutu vardır.

İnsan hayatının en önemli boyutlarının özünde mülkiyet vardır –mahremiyet isteği-mizden topluluk içinde bulunma ihtiyacımıza, kendimizi kendimiz gibi hissettiğimiz yerler oluşturmadan, acil durumlarda gelecek için hazırlık yapma gereksinimimize kadar bu böyledir. Hayatımızda verdiğimiz en önemli kararların çoğunda mülkiyet vazgeçilmez bir parçadır. İnsanların mülkiyet haklarının ahlaki boyutu olduğuna inanmasına şaşmamak gerekir. Oyunağını bir zorbaya kaptıran çocuk, mülkiyetin ahlaki boyutunu anlar. Zor kazandığı parasıyla ilk arabasını alan bir genç bunu anlar. Aynı şekilde kongre merkezi inşaatı için yönetimin arazisini özel bir müteahhide verilmesi durumunda evini bırakmak zorunda kalan ev sahibi satın aldığı arazinin üstüne ev yapmayı hayal eden ancak yönetimin izin vermeye yanaşmadığını gören bir aile de bunu anlar.

Susette Kelo, Bugryn ailesi ve birçok benzer durumdaki insanların tecrübeleri, daha geniş bir mülkiyet hakları krizinin bireysel kısımlarıdır. Mülkiyet yüzyıllarca siyaset ve hukuk düşünürlerin önemli bir meşgalesi olmuştur, ancak adı geçen örnekler bazı felsefecilerin hep gözlemlediği bir şeyi ortaya koymaktadır: Mülkiyet, hem bireysel hem toplumsal olarak hayatımızda önemli bir yer işgal eder. Mülkiyet haklarını çiğneyen, bunları sürekli göz ardı eden veya ihlal eden her ülke, insanlığın öncelikli değerlerinden birini hafife almaktadır.

Mülkiyet Doğaldır

Ateş, DNA veya bilimsel yöntem gibi özel mülkiyet de insanlık tarihinin büyük buluşlarından biridir. Tıpkı ateş gibi mülkiyet, doğanın içinden görülmeyen bir güç çıkarma, Las Vegas gibi bir çölü lüks bir eğlence yerine dönüştürme yeteneğine sahiptir. DNA gibi mülkiyet, insan doğasının derinliklerine işlenmiş bir şeyi temsil eder; hiçbir toplum yoktur ki mülkiyetle ilgili bir kavrama sahip olmasın. Ayrıca, bilimsel yöntemi göz ardı ettiğimiz gibi mülkiyet haklarının bize öğrettiklerini göz ardı edebiliriz. Fakat, bunun sonuçları iyi olmayacaktır.

Özel mülkiyet kavramı, yazılı tarihten çok daha eskidir. Yunanlı Platon ve Aristoteles, mülkiyetin toplum içinde oynaması gereken rolü tartışmışlar ve o zamandan beri hemen

hemen her siyaset felsefecisi mülkiyetin sosyal hayattaki rolünü tartışagelmiştir. Mülkiyetin evrenselliği, kavramın müzik türü veya dil gibi bazı kültürlerle sınırlı olmadığını göstermektedir. Aksine, mülkiyet beşer olarak her insanın ortak bir değeridir – insanlara öğretilmesi gerekmez, zira doğaldır.

Birçok hayvanın özel mülkiyet alanı vardır – burası başkalarını sokmadıkları veya sadece yakın olduğu birkaç hayvanı kabul ettiği etraflarındaki bir alandır. Bu eğilim, kendisini zararlardan kaçınmak ve muntikasını korumak için her organizmanın göstereceği temel dürtüyle doğrudan ilintilidir (21). İnsanlar da, doğal olarak benliklerinin gelişimine paralel olarak “benim” kavramını oluşturlar.

Çocuklar “benim” fikrini çok erken yaşta keşfederler ve kendilerine ait diye tanımladıkları şeylerden başkalarını hatta anne babalarını bile dışlamaya çalışırlar. Böyle erken bir dönemde görülen gelişme “benim” kavramının başta öğretilmediğini veya etrafındaki kültürden alınmadığını, daha çok insanların doğal bir eğilimi olduğunu ortaya koyar. Gerçekten de çocuklara öğretilmesi gereken şey, özel mülkiyet haklarına ne şekilde inanacakları değil nasıl paylaşacaklarıdır! Dr. Benjamin Spock'ın yazdığı gibi bir çocuğun “kendi mülkiyet haklarının bilincinde olması” doğaldır, “zira büyüyen benlik anlayışı ve benlik iddiası ile uygun düşmektedir. İkinci yaşına girdiğinde kendi bedeninin *kendisine* ait olduğunun farkına varır.” Bu yüzden birçok çocuk yetiştirme uzmanı, ebeveynlere çocuklarının “paylaşma” konusunda fazla üzerine gitmemelerini tavsiye eder. “Çoğu çocuk, kendi eşyalarına aşırı bağlanma ve paylaşma konusundan hoşlanmama eğilimindedir –bu birkaç dakika sürse de böyledir” (22). Gerçekten de bence anne baba, çocukları paylaşsın diye fazla ısrarcı davrandığında çocuk daha ‘bencil’ hâle geliyor. Çocuk, sadece diğer çocuklar değil de kendi anne ve babasının da onu eşyalarından mahrum bırakacağını düşünüyor.” Bazı vakalarda çocuklar deneysel şartlarda yetiştirilmiştir; buna göre “benim” kavramından uzak tutulmaya çalışılmıştır, yine de kendilerinde bu fikrin geliştiği görülmüştür. *Kibbutizm* adı verilen İsrail komünlerinde bu tür bir deney gerçekleştirilmiştir; çocuklar özel mülkiyet kavramı olmadan yetiştirilmeye çalışılmıştır. Deney başarısız olmuştur; çocuklar “özel mülkiyete oldukça güçlü biçimde yönlenmişlerdir” ve sadece “tedrici biçimde” sürekli şartlanma ile bu fikirden “vazgeçirilmişlerdir”. Çocukların bir kısmı sonunda mülkiyet kavramını yitirmişlerdir; ancak, araştırmalar bu çocukların derin bir yabancılaşma ve suçluluk duygusu ile ve de kendini ifade etme ve arkadaşlık kurmada isteksizlik ile büyüdüklerini ortaya koymaktadır (23).

Felsefeci Daniel Dennett, benlik duygusunun insanlar için doğal bir ihtiyaç olduğunu belirtiyor. Bütün hayvanlar “dünyadan ayırt edici biyolojik benlik ilkesini” uyguluyorlar, ancak insanlar bu sürece sadece fiziksel kapasiteleriyle değil akıllarıyla da dahil oluyorlar (24). Dünyayı dünyadaki kişisel sınırlarımızı genişleten yapılar inşa etmek için kullanıyoruz, böylece kendimizi korumuş ve ifade etmiş oluyoruz. Aynı şeyi akıllarımızla da yapıyoruz: örümceğin ağ ördüğü gibi her insan da beslediğimiz arkadaşlıklar ve benimsemediğimiz fikirlerle ve aynı zamanda yarattığımız ve muhafaza ettiğimiz şeylerle “bir *benlik* örüyor (25)”.

Özel mülkiyet ile kendimizi en bariz ifade ettiğimiz şey *evlerimizdir*. Evlerimiz sadece binalardan ibaret değildir; onlar benliklerimizin izdüşümü ve hayati parçalarıdır. Ruhlarımızı fiziksel dünyaya aktarma yöntemlerimizdir. Bu yüzden evlerimizden çıkarılmak travmaya neden olan deneyimler anlamına gelebilir. Dennett yazısında bunu şöyle ifade ediyor: “Genelde gözlemlendiği gibi,

yaşlı insanların evlerinden alınıp hastane benzeri ortamlara götürülmesi, temel bedensel ihtiyaçları çok iyi karşılanırsa da onlar için büyük bir dezavantajdır. Genelde bunamış gibi görünürler –beslenme, giyinme ve bedensel temizliklerine güçleri yetmezmiş gibi... Ancak, evlerine döndüklerinde çoğu zaman kendi kendilerine gayet iyi bakabildikleri gözlemlenir. Nasıl oluyor da böyle oluyor? Yıllar boyunca evlerini aşına oldukları ve ne yapacaklarını, neyi nerede bulacaklarını, nasıl giyineceklerini, telefonun nerede olduğunu vs. hatırlatan işaretlerle yüklemişlerdir. Onları evlerinden çıkarmak, zihinlerinin büyük bir kısmından da çıkmak anlamına gelir – beyin ameliyatı geçirmiş gibi zarar verici bir deneyim yaşayabilirler (26).

Evimiz, benliğimizin bir haritası veya biyografisi gibi tanımlanabilir, yani hem bir araçtır hem de bir sanat eseri. Sahip olduklarımız bize sadece kendimize dair bilgi vermez; öncelikle kendimiz olma imkânı verir. İnsanlar, kendilerini nesnel aracılığıyla ifade ederler; bunlar sadece sanat ile ilgili değil, dekore ettikleri evleri, kullandıkları takılar ve hatta kullandıkları araba türleri ile ilgilidir. Virginia Postrel’in ifade ettiği gibi, insanların sahip oldukları şeyler, onlara bağlı olduklarını hissettikleri alt kültürlerin bir parçası olma imkânı verir. “Yemek odasını sömürge dönemine ait röprodüksiyonlarla dekore eden, yirminci yüzyılın ortalarında ev yapımı ile uğraşan biri, ne zamanda seyahat ne de arkeoloji ile ilgileniyordur, daha çok kendisini ifade etmek istiyordur: *Ben bunu seviyorum. Benimle benzerlikleri var* (27).” Bu, sahip olduğumuz kişisel eşyalarımız için de geçerlidir. Mülkü kültürel bir işaret gibi kullanarak kendimizi başkalarından farklılaştırırız veya bir gruba aitliğimizi gösteririz. Siyasi görüşlerimiz veya müzik zevkimizi belirten logolu şapkalar veya rozetler takarız. Bu tür nesnelere sahip olma ve kullanma imkânı olmadığında benliğimizi tanımlama ve benliğimizi ifade etme duygularımız yetersiz kalacaktır.

İnsanların mülkiyetlerine verdiği öneme iktisatçılar, “duygusal değer” adını veriyorlar; bu kavram, böyle bir değerın aslında önemsiz olduğunu göstermek ve aşağılamak için de kullanılmaktadır. Ancak *her* değer bir şekilde “duygusal” bir değerdir, zira herhangi bir nesnenin fiyatı, onu almak veya satmak isteyen insanların ihtiyaçları ve arzularına bağlıdır. Ayrıca duygusal değer, ekonomik değerın en temel kaynaklarından biridir: nesnelere, bizim için önemli olan insanlar, fikirleri deneyimler ve imkânlar ile ilişkilendiririz; bu ilişkilendirmeler de nesnelere değerli kılar.

Bunu kimse ellerinden mülkleri alınan insanlardan daha iyi bilemez. Dover, Massachusetts’li Charles Francis Adams 1994 yılında aile yadigarı bir nesne hırsızlar tarafından çalınınca sıra dışı bir deneyim yaşadı: 1786’da Mather Brown tarafından yapılan ve Charles’ın dedesi Başkan John Adams’a ait olan Thomas Jefferson’a ait bilinen ilk portre (28). Portre 500.000 dolara sigortalanmış olmasına rağmen, paha biçilmez idi – 43 yaşındayken Amerikanın şık Fransız büyükelçiliğini yaptığı bir dönemde hayata geçirilmişti.

Tablo, beton ile sağlamlaştırılmış bir kasaya saklanmıştı, ancak hırsızlar kasayı açmışlar, betonu kırmışlar ve portre ile birlikte kaybolmuşlardı. Tabloyu bulup Adams'a iade etmek FBI'nın iki yılını almıştı. Adams ailesinin sözcüsü şöyle bir açıklama yaptı: "Bu tablonun Adams ailesi için duygusal bir değeri vardır ve de Amerikan tarihinin önemli bir parçasıdır (29)." Ancak, tarihi değer ve duygusal değer özünde aynı şeydir. Antikaların veya tabloların ve hatta aile yadigârlarının bir değerinin olması, insanların geçmişlerine değer vermesinden ve de geçmişle ilişkilendirdikleri nesnelere değer atfetmelerinden kaynaklanır. Jefferson'ın kendisi de bunu anlardı. Ölümünden bir yıl önce 1825'de torunu Ellen, bir gemi kazasında çeşitli değerli eşyalarını kaybetmişti – buna Monticello'da kendisi için yapılmış bir yazı masası da dahildi. Telifi için Jefferson ona kendisinin Bağımsızlık Bildirgesini yazdığı taşınabilir masasını göndermiş ve şöyle yazmıştı: "Nesneler, belirli kişilerle bağlantıları nedeniyle doğaüstü bir değer kazanırlar" ve "Bağımsızlığımızın büyük Bildirgesi ile bir ilişkisi olması ona değer katacaktır." Şaka ile günün birinde onun "ulusumuzun doğum günü geçit töreninde, tıpkı kilisenin geçit törenindeki azizlerin kutsal emanetlerinin taşındığı gibi taşınabileceğini" ifade etmişti. Ellen'in kocası nesnenin gerçek değerinin farkında idi: "Neredeyse korku ve saygı duyguları hissediyorum ve ona saygı ile yaklaşıyorum." demişti. "Cansız ve sessiz olduğunu değil sorgulanan ve sevilmesi gereken bir şey olarak görmek isterim (30)." Bir nesnenin paha biçilmez olduğunu söyleriz, zira bu tür manevi bir değer ile ilişkilendirilir.

İnsanlar elde etmek için çok çalıştıkları mülkiyete duygusal değer verirler. Mülkiyet sahiplerinin mülkiyetlerine hakları vardır, çünkü onu emekleriyle *kazanmışlardır* – zaman, enerji, emek ve endişelerini bir eve, bir icada veya işletmeye feda etmişlerdir. Başından itibaren o zaman, enerji, emek ve endişe *onlarındır* – tükettikleri yemek veya su gibi şeyler kendine has kişiliklerinin vazgeçilmez bir parçasıdır. *Kim olduklarını* "kendilerinin" olarak gördükleri şeylerle birleştirirler – zamanları, emekleri ve yaratıcılıkları gibi kendilerinin değişmez, temel yönleridir bunlar. Çok çalışarak elde ettikleri şeylerden özellikle gurur duyma eğilimindedirler. En bariz örnek hukukçuların "yaratma ile mülkiyet" adını verdikleri gerçektir: bir kişi, Küçük Kırmızı Tavuk hikâyesinde olduğu gibi, bir şeye onu kendisi için yaptığı için sahip olma hakkına sahiptir. Küçük Kırmızı Tavuk, ekmeği yaptığı onun kendisine ait olduğunu düşünür, çünkü kendisi onu yapma zahmetine girmiştir, toplum veya yasa ona bunu vermemiştir; dolayısıyla onu ekmeğe sahiplik iddiası, ekmeği yapmayan diğer hayvanların iddiasından daha haklıdır. Tavuğun ekmeğe sahip olma hakkı lehinde birçok yasal ve ekonomik gerekçe mevcuttur, ancak önemli olan şey kendi yaptığı onun kendisine ait olduğunu iddia etmesindeki ahlaki kavrayıştır. Onun yaşadığı yerde yasaların mülkiyeti veya emeği nasıl ele aldığını sormayız – ekmeğin ona ait olduğunu, çünkü onu yapmak için zaman ve enerjisini harcadığını söyleriz. Bu zaman ve enerjinin yerini bir şeyin alması söz konusu değildir. Ekmeğin "kendisine" ait olduğunu söylemek bir noktada onu yapmak için kendi *benliğinin* bir parçasını verdiğini ve kendisini ondan (veya satarak elde edeceği paradan) mahrum bırakma kendisine ait bir parçadan onu mahrum bırakmak olacağını söylemek demektir.

Mülkiyet hakları, bireysel varoluşun sadece doğal bir parçası değildir, aynı zamanda

insan toplulukları arasında evrenseldir de. Bazı Amerikalı Kızılderili kabilelerinin mülkiyet hakkı kavramlarının olmadığı sık sık ileri sürülse de, bu doğru değildir. Yerli Amerikalıların “bana ait” ve “bana ait değil” ve ticaretle ilgili anlayışları vardı; bazı durumlarda uzun mesafeli ticaret alanları ve karmaşık değiş tokuş anlaşmaları ile sofistike ekonomiler geliştirmişlerdi, bunların hepsi de mülkiyet haklarına dayalıydı (31). Ayrıca, tıpkı mülkiyet kavramlarını silmek için yürütülen başarısız deneylere maruz kalan çocuklara yapıldığı gibi birçok ulus mülkiyet kavramını silmeye çalışmış ve hepsi de başarısız olmuştur. Bu tür topluluklar bir süre ayakta kalmış olsa da bunun gerçekleşmesi, kişisel mahremiyet ve bireysel kimliklere ciddi ihlaller karşılığında mümkün olmuştur.

İnsanlar kendi kişiliklerini tanımlamaya muktedir kılmada imkân vermesinde özel mülkiyetin önemi, mülkiyeti ortadan kaldırmaya çalışan Shakerler gibi grupların deneyleriyle dramatik biçimde gözler önüne serilmektedir. İsimlerini ibadet sırasında yaptıkları sallanma ve danslarından alan Shakerler, 19. yüzyılda çeşitli eyaletlerde komünler kurmuşlardı; buralarda kendilerini bekârlık, itidal ve özel mülkiyetin kaldırılması ilkelerine adanmışlardı. Ancak Shakerler barışçıl ve beklenmedik derecede başarılı bir hareket olsa da, özel mülkiyeti kaldırmak pahalıya mal oldu: günlük hayatları, her tür mahremiyetten zalimce uzak hâle gelmişti (32). Mülkiyet haklarının ortadan kaldırılmasıyla birlikte bireyselliğe ve bağımsızlığa karşı sürekli bir savaş açıldı. Topluluğun bütün üyeleri aynı şekilde giydiler, gazeteler sansürlendi ve sohbet konularının daha kıdemliler tarafından önceden onaylanması gerekiyordu (33). Kadın ve erkeklerin, belirli bir neden olmadan birbirlerini ziyaret etmesi, birbirlerine hediye vermesi veya dokunması yasaktı; yani her zaman aralarında belirli bir mesafe olması gerekiyordu. Günlük hayatlarının her yönü, katı kurallara bağlıydı; gözleme deliklerinden veya izleme kulelerinden gözetleyen kıdemli kişiler katı bir uygulamayı ayakta tutuyorlardı (34). Mülkiyet haklarını kaldırarak Shakerler, kendilerini birbirlerinden ayıran ve kişisel özerklik hissini veren sınırları da özünde ortadan kaldırmış oluyorlardı. Shakerler ile ilgili bilinen bir uzman olan Edward Andrews, şöyle bir sonuca varmıştır: “bu tür şartlar altında karşılıklı bir kuşku atmosferi kaçınılmaz olurdu; günün her saatinde gözetlenme duygusu, bireyi itibar ve kendine saygıdan uzak tutacağı açıktı” (35). Bireysellik ve sahipliğe bu amansız saldırıya rağmen, bazı Shaker üyeleri mahremiyet ve bireysellik isteklerini tatmin edebiliyorlardı; örneğin Shaker köylerinde yapılan arkeolojik kazılar, viski, parfüm ve kellik tedavilerinde canlı bir kara borsanın kalıntılarını ortaya çıkarmıştır (36).

Mülkiyet kavramına saldırmanın daha korkunç sonuçlarını beraberinde getiren örnek, Sovyetler Birliği’nin 20. yüzyılda özel mülkiyeti ortadan kaldırma girişimidir. 1917 Rus Devrimi, tarihte benzeri olmayan bir felaketi başlattı; bu süreçte Sovyet devleti 20 milyon civarında vatandaşını öldürmüş ve milyonlarcasını toplama kamplarına hapsetmiştir (37). Sovyetlerin özel mülkiyete saldırması, yönetimdeki diktatörlerin en zalim keyfiyetlerine karşı korumasız bir millet yaratmıştı. Diğer bütün deneylerden daha çok komünist deney, devlet kaynaklı adaletsizliğe karşı koruyan özel mülkiyetin nasıl bir koruyucu kalkan sağladığını gözler önüne sermektedir. Devrimle birlikte iktidara geldikten kısa süre sonra Vladimir Lenin, ülkedeki dört kişiden fazla işçi çalıştıran ülkedeki bütün işletmele-

re kolektif mülkiyet empoze etti. Sonuc; üretimin çökmesi, açlık ve ekonomik felaketlerdi. Emeklerinin karşılığını alamayan Sovyet işçileri, inisiyatif alma isteklerini kaybettiler; sanayi üretimi 7 yılda yüzde seksen oranında, tahıl üretimi ise yüzde 40 oranında düştü (38). Lenin birara yumuşaklık gösterdi, ancak Stalin onun yerini aldığı anda acımasız ortak kullanım politikaları kaldığı yerden devam etti. 1932'de hükümet Ukrayna çiftçilerinden hasatlarının daha büyük bir kısmını devlete aktarmasını emrettiğinde, çiftçiler devlet müfettişlerinden mahsullerini saklayarak karşı geldiler. Stalin çiftçilerin 5400'ünün asılmasını ve 125000'inin kamplara gönderilmesi emrini verdi (39).

Sovyet filmleri, kitapları ve gazeteleri sansürleniyordu. Sanatçılar sıkı denetim altındaydı (40). Vatandaşlar, Komünist Gelecek'e sadakat göstermek maksadıyla "spontane" yürüyüşlere zorlanmaktaydı. Gizli polis, vatandaşın her hareketini izlemekte, sanat, bilim, din, eğitim, basın ve ordu üzerinde katı bir denetimi devam ettirmekte, geceleri vatandaşlarını tutuklayıp acımasız ve gizli cezalara maruz bırakmaktaydı. Daha sonra iktidara gelen diktatörler biraz daha az acımasızdı. Nazi Almayası ile birlikte Sovyet deneyimi, yeni bir kelimenin doğmasına vesile oldu: *totalitarianizm*, hayatın bütün yönlerinin tamamen devlet kontrolünde olması. İhtilafa ve uyuşmazlığa yer yoktu, yaratıcılık için çok dar bir alan vardı. Sovyet ekonomisi neredeyse sürekli durgundu; kıtlık ve ekmek kuyrukları günlük hayatın bir parçası, teknolojik ilerlemenin çoğu ise casusluktan veya Batılı ülkeleri taklitten kaynaklanıyordu. Kısmen (konut piyasasının devlet kontrolünde olmasından kaynaklanan konut açığından kısmen de mahremiyeti ortadan kaldırmayı hedefleyen Sovyet programından devlet, aileleri küçük dairelerde birlikte yaşamaya zorluyordu (41). Alkol bağımlılığı almış başını gidiyordu – Sovyet devleti gelirlerinin yüzde 15'i sadece alkol satışlarından elde ediliyordu (42). Tarihçi Martin Malia'nın tespit ettiği gibi, büyük kötülüklerin özünde mülkiyet haklarına yapılan saldırı yatıyordu. "Zira özel mülkiyet, kâr ve piyasanın bastırılması, sivil toplumun ve bütün bireysel özerkliklerin bastırılmasıyla aynıdır. Ayrıca, bu, bir süre devam ettirilebilse de, sonsuza kadar devam ettirilmesi mümkün olmayan bir oransız güç uygulanmasını gerektirmektedir" (43).

İnsanları küçük düşüren gayretlerine rağmen Sovyet komünizmi, tamamen mülkiyetsiz bir toplum yaratamamıştır. Komünizmin ilk yıllarda getirdiği kıtlık ve çöküşten sonra Lenin Yeni Ekonomik Planı ortaya koydu; buna göre üreticilere ürettiklerinden daha fazla bırakarak verimliliği arttırmak istenmiştir. Birkaç yıl sonra bu plan kaldırıldı, ancak Sovyet hükümeti tekrar çiftçilere özel bahçelere sahip olma ve yetiştirdikleri mahsulü ellerinde tutma izni verdiği anda sonuç canlı bir kara borsa olmuştu (44). Bu arada Sovyet vatandaşları ufak mülkiyetler üzerinde bile kıskançlıkla tartışıyorlar ve sahip olduklarını gizlemek için akıl almaz yöntemler buluyorlardı. Komünist deneyimin trajedisini, 1920'lerde Sovyetler birliğinden kaçan ve ardında bıraktığı ülke hakkında "*Biz Yaşayanlar*" romanını yayınlayan roman yazarı Ayn Rand'ın sözlerinden daha iyi hiçbir şey ifade edemez. Romanın ana karakteri bir Sovyet askere şöyle der: "Bilmiyor musun? Dışardan bir elin asla dokunmaya cesaret etmemesi gerektiği şeyler vardır. Bir kişi 'Bu benim' diyebildiği için ve sadece bunun için kutsal olan şeyler (45)."

En ilkel toplumlardan en sofistike toplumlara, geçmiş tarihlerden günümüze, 1997 öncesi Hong Kong'u gibi sağlam serbest piyasa ekonomilerinden günümüz Kuzey Koresi gibi dünyadaki en karanlık sultalar kadar hiçbir toplum en azından herhangi bir özel mülkiyet biçimi olmadan yaşamamıştır. Mülkiyeti yok etmek için çok çalışan, onu savunmaya çalışanlara ise eziyet etmek için çabalayan toplumlar bile mülkiyeti tamamen ortadan kaldıramamışlardır. Nedeni ise mülkiyet haklarının insan varlığının doğal ve hayati bir parçası olmasıdır (46). İnsanlar, emek verdikleri şeylere sahip oldukları ve kendileri gibi olabildikleri kişisel özerklik alanlarının yaratıldığı toplumlarda gelişebiliyorlar.

Mülkiyet haklarını ortada kaldırmaya çalışan Sovyetler Birliği ve birçok başka ulus esin kaynaklarını, mülkiyet haklarının doğal değil de değiştirilebilen sosyal geleneklerin bir ürünü olduğunu ileri süren siyaset felsefecilerinin çalışmalarından almışlardır. Örneğin Jean-Jacques Rousseau ve Karl Marx (Rousseau'dan çok etkilenmiştir), mülkiyetin zenginler tarafından yönetilen bir kültür propagandası aracılığıyla bize öğretilen sosyal bir icat ve temelde çürük olduğunu ileri sürmüşlerdir (47). Söz konusu teoriye göre insanlık ilk başta "asil bir yabani" hayatında doğa ile mükemmel bir uyum içinde yaşıyordu. Bu durumdaki insan hayatından çok memnun idi: Alan Bloom'ın izah ettiği gibi, Rousseau'nun doğal insanı "ilerdeki geleceği düşünemez. Ölümden korkmaz, çünkü ona akıl erdiremez; sadece acıdan kaçınır. Temel ihtiyaçların kıt olması durumu dışında diğer insanlarla kavga etme ihtiyacı duymaz." Ancak, insan mantık ve özel mülkiyeti geliştirdiğinde insanlık bu cennet bahçesinden düştü (48). İnsanoğlu; mantıklı, rekabetçi, bencil olmuş ve eşitsizliği seçmiştir. En çok mülkiyeti elde edenler, bunları korumanın en iyi yolunun bir devlet yaratmak olduğuna karar vermişlerdir. Devlet ve dayandığı bütün kurallar, özel mülkiyet kuralları da dâhil, sadece bu eşitsizliği idame ettirmek için vardır. Tek çözüm sistemi yıkmak ve gerçek eşit bir toplum yaratmaktır ki –özel mülkiyet olmaksızın- insanoğlu tekrar eşit ve özgür olsun. Böyle bir toplumda bütün faaliyetler, "ortak irade" ile şekillendirilir, ancak bu çoğunluğun veya "herkesin" iradesi ile karıştırılmamalıdır; ortak irade "insanların bütünü" iradesidir ve bir diktatörün bencilliğinden arınmıştır. Ortak iradeye uymak, bencillik ve bireyselciğin eşitsizlik ve mutsuzluk yaratmasını önleyecektir.

Rousseau gibi Marks ve yandaşları da, toplumların oluşmasından önce insanların "ilkel bir komünizm" yaşadıklarını ve bütün ortak emeklerinin ürünlerini paylaştıkları kabileler hâlinde olduklarını ileri sürmüştür. Tarım icat edilmeden önce bu tür ilkel bir komünizm, aşırı nüfus ve izolasyon sorunları olmadan yaşama imkânı sunmakta idi. Tarımın icadı ile birlikte "sosyal bir fazla" üretilmiş oldu – yani tüketilenden daha fazla yiyecek yaratıldı. Söz konusu fazlalığın nasıl paylaşılacağı tartışmaya neden oldu, çözüm topluluğun daha varlıklı ve sinsi üyeleri tarafından ortaya koydu: üretim fazlasının büyük bir kısmını tekellerine almak için mülkiyet hakları fikrini icat ettiler. Dolayısıyla mülkiyet hakları özünde eşitsizlik, baskı ve fakirlerin suiistimal edilmesi ile ilişkilidir.

Marks'ın görüşleri şöyle devam ediyor: modern toplumun dayandığı kurallar, mülkiyet hakları fikri üzerine temellendirildiğinden medeniyetin kendisi, eşitsizlik, bencillik ve fakirliğe neden olur. "Sahip olma" kavramının anti sosyal anlayışı, her şeyi, hatta insan zih-

ninin en derin alanlarını bozmaktadır. Marks'ın ifadesiyle, “insanın benliğini oluşturan bilinçlilikleri değildir, aksine, bilinçliliğini belirleyen sosyal benlikleridir (49).” Mülkiyet haklarının varlığı toplumdaki herkesin “bilincini oluşturduğuna” göre toplum içinde olan insanlar istedikleri kadar öyle olduğunu düşünse de hiçbir işlem gerçekten özgür bir anlaşmanın ürünü olamaz. Örneğin bir işçi, herhangi bir işveren için çalışmayı özgürce seçebileceğini düşünür, ancak gerçekte kullanılmaktadır ve özgürlüğü elinden alınmaktadır. O mülkiyet fikri kullanılarak, kurnazca, toplumun daha müreffeh idarecileri tarafından kontrol edilmektedir. Dolayısıyla, insanları *gerçekten* özgür kılmak için özel mülkiyeti ortadan kaldırmalıyız ve bireysel eylemlerin “bir bütün olarak toplum” tarafından örgütlenmediği bir toplum inşa etmeliyiz.

Bu tür teorilerde bir takım eksiklikler söz konusudur; sadece tarih tarafından desteklenmedikleri gerçeği değil hiç değinmeye ise gerek yok. İnsanların “ilkel bir komünizm” evresinde yaşadıklarına dair hiçbir kanıt yok. Özel mülkiyet, insanların yaşama ve gelişme yolunun doğal bir yolun parçasıdır. Ayrıca, özel mülkiyet ve de “fazla” sermayenin özel mülkiyeti, topluma –özellikle de durumu en zayıf olanlara- büyük katkılarda bulunmaktadır, zira fazla sermayeye sahip olanlar yaşam standardını yükselten ve iş imkânı yaratan yeni deneysel işletmelere yatırım yapabilmektedirler. Bu tür yenilikler her çalışma saatini daha verimli hale getirirler, sonucunda ise daha fazla yiyecek, mal ve hatta boş zaman imkânı doğar.

Ancak, Rousseau ve Marks'ın teorilerinin en kötü tarafı, bireysel girişime ve hatta bireylerin kendileri için düşünebildikleri fikrine temelden karşı olmalarıdır. Bu devlet kontrolünün tehlikeli boyutlara ulaşmasına zemin hazırlamaktadır. İnsanların akli, “kendi iradelerinden bağımsız” “üretim ilişkileri” aracılığıyla onlar adına şekillendirilirse bağımsızlık, bütünlük veya kendi iradesi ile belirleme gibi önemli manevi değerlere pek yer kalmaz. Komünist toplumların insanlara karşı işledikleri felaket suçlar, Marks'ın bireyselliği inkar etmesinin dorudan bir sonucudur. Marksist topluluklarda bireylere genelde harcanabilir gözıyla bakılmaktadır – devletin “kamu yararı” adına kullanabildiği araçlar. “Kamu” fiilen tanımlanamadığı ve “yarar” ise her zaman tartışmaya açık olduğu için böyle bir bakış açısı, ne kadar zalim olursa olsun, devletin her şeyi yapması mümkün kılar.

Mülkiyet hakları fikri, sosyal anlaşmayla değil kazandıkları şeyleri ellerinde tutmayı ve kendilerine ait olanı kullanmayı hak eden bireylerle başlamıştır. Mülkiyetin devlet veya toplum tarafından yaratıldığına dair bir inancın temeli yoktur. Yine de bu inanç, siyaset ve hukuk alanındaki entelektüeller tarafından sıkça desteklenir. Örneğin, hukuk profesörü Cass Sunstein, “devlet kurallarının temelinde mülkiyet hakları, sözleşme ve tazminat yükümlülüğünün yattığını” ileri sürmüştür, dolayısıyla özel mülkiyet rejiminin kendisini devlet yaratmıştır; bu yüzden devlet toplumun çıkarı söz konusu olduğu hallerde kuralları değiştirebilir –insanların “kendi” eşyaları olarak algıladıklarını ellerinden alabilir. Kendi ifadesine göre, “New Deal” öncesi çerçevenin temel bir sorunu,

Mevcut fırsat ve kaynak dağıtımını, siyaset ve toplum öncesi görmesidir... aslında öyle değildi... Özel veya gönüllü özel alan ... kendisi hukukun bir ürünüydü, gönül-

lülüğün değil. İhlal yasası, işverene işçi belirli şartları yerine getirmediği takdirde işçiyi mülkiyetinden ayırma imkânı verdiği yasa devreye sokuluyordu. İhlal yasası ve bunu destekleyen sözleşme ile tazminat yükümlülüğü kuralları olmadan işveren ve işçi arasındaki ilişki şimdikinden farklı olurdu; gerçekten de algılanabilir bir şekilde bile olsa bu ilişkinin nasıl olacağını kavramak epeyce zor olurdu (50).

Mantıksal sonucuna bakarsak, Sunstein'in argümanı şöyle bir anlam taşıyor: hırsız birinin evine girdiğinde bu kişinin yaşadığı aşağılanma ve korku, toplumumuz hırsızlığı yasadışı ilan ettiği için var olur – mağdurun kişisel haklarına tecavüz edildiği için değil. Toplum hırsızlığa artık izin verileceğini ilan edebilir, bu durumda da mağdurlar haklarına tecavüz edildiği duygularını yaşamazlar.

İhlâl yasası olmadan insanlar arasındaki ilişkilerin farklı olacağı muhakkaktır. Ancak Sunstein, bu tür bir toplumun nasıl olacağına veya daha önemlisi böyle bir toplum içinde insanların gelişip gelişmeyeceği sorusuna ayrıntılarıyla değinmiyor. Hırsızlığa izin veren bir toplumda bireyler mutlu olur mu? İlginçtir ki Sunstein, örneğinde bir işverenin veya ev sahibinin başka insanları Sunstein'in dediği gibi "kendine ait" mülkten neden uzaklaştıracağını tartışmıyor. Cevabı işverenin veya ev sahibinin mülkiyeti *kendi* mülkiyeti olarak gördüğü için, *yasa* öyle dediği için değil olacaktır. Mülk sahibine göre yasa, emeğinin karşılığının hakkı olan temel ilkeye dayalı bir iddiayı desteklemektedir. Böyle hisleri onu haklı çıkarır mı? Yoksa çıkarma isteği, ona mülkiyet hakkı sağlayarak izin verilmesinden mi kaynaklanmaktadır?

Özel mülkiyeti ortadan kaldırmak için girişilen bütün başarısız çabalar, insanların doğasında mülkiyet isteği olduğunu göstermektedir; özel mülkiyet fikrini çürütme girişimlerinin ortasında kalsalar da insanların, kendi kendilerini tanımlama ve otonomi istekleri doğaları gereği vardır, bu da kendini özel mülkiyet ile ortaya koyacaktır. Mülkiyet haklarının korunması zayıflatıldığında, mahremiyet arzulayan, kendilerini ifade etmek veya emeklerinin meyvelerini ellerinde tutmak isteyenler, büyük zorluklar ve sıkıntılar yaşamaktadır. Mülkiyet, istek üzere manipüle edilebilen ve siyaseten yaratılmış bir kurum değildir; bilakis beşeriliğin doğal bir yönüdür.

Mülkiyet Bireyler İçin Yararlıdır

Frederick Douglas, köle olarak dünyaya gelmişti. "Her insanın eşit yaratıldığını" söyleyen Bağımsızlık Bildirgesindeki ifadeye rağmen kölelik, bazı insanların rızaları olmadan bir takım insanlar üzerinde güç kullanma hakkına sahip oldukları –aslında onlara mülk olarak sahip olmaları- düşüncesine dayanır. Douglas, sahibi onu Baltimore limanına çalışmaya gönderdiği ve kazandığı paraları sahibine vermek zorunda olduğu eski günlerini acıyla anıyor. "Köleliğe karşı huzursuzluk göstermeye başlamıştım." diyor.

Özgür adamlar arasında yaşıyordum, doğam ve becerilerim bakımından onlarla tamamen eşittim. *Neden köle olacaktım?* Herhangi bir adamın esiri olmam için hiçbir neden yoktu. Ayrıca, dediğim gibi, artık günde bir buçuk dolar alıyordum. Bunun için sözleşmeyi yapmış, çalışmış ve almıştım; bana ödeniyordu ve *hakkım* gereği bana aitti; yine de her Cumartesi gecesi bu para –her bir kuruşunu zorluklarla ka-

zandığım bu para – Efendim Hugh tarafından isteniyor ve alınıyordu. Kazanan o değildi, kazanmaya katkısı yoktu; neden para onun olacaktı (51)?

Douglass, kendisinin ve emeğinin kendine ait olduğuna inanıyordu. Bu emeği, paraya çevirmek için kullanmayı seçseydi, Efendi Hugh değil kendisi bu ücreti alma hakkına sahip olurdu. Kısacası Douglass, bütün insanların eşit yaratıldığına inanıyordu. Bu, bütün insanları tamamen aynı olduğu anlamına gelmez, aksine hiçbir insanın bir başka insana zor kullanma hakkına sahip olmadığını ifade eder (52). Deklarasyonu yazdıktan 50 yıl sonra Thomas Jefferson şöyle demişti: “İnsanoğlunun büyük çoğunluğu, sırtlarında eyer ile, küçük bir sınıfı da çizmeli ve mahmuzlu ve de diğerlerinin sırtına binme hakkına sahip ve Tanrı'nın inayeti ile dünyaya gelmez (53).”

Limanda çalışmaya başladıktan kısa süre sonra Douglass, kaçış planını yapmaya başlar. Denizci olarak kılık değiştirip sahte bir Donanma kimliği kullanarak New York'a kaçar ve Yeraltı Tren işletmesi tarafından işe alınır. Özgürlüğüne kavuşur kavuşmaz kendi başının çaresine bakmak zorundadır ve iş aramaya başlamıştır. Kaçtıktan sonra iş hakkındaki ne kadar farklı duygular yaşadığını şöyle açıklar:

Union caddesine yürürken Üniteryen (kilisesi) vaizi Papaz Ephraim Peabody'nin evinin önünde büyük bir kömür istifi görmüştüm. Mutfak kapısına gidip kömürü taşımak ve ortadan kaldırmak için izin istedim. “Ne kadar para istersin?” diye sordular. “Bunu siz takdir edin, hanımefendi.” “Tamam kaldırabilirsin” dedi. İş daha yeni bitirmiştim ki hanımefendi geldi ve elime *iki gümüş yarım dolar* koydu. Parayı tutarken yaşadığım duyguları anlamak için insanın kendisi de köleliği yaşamış olması gerekir. Parayı benden alacak kimse yoktu –*tamamen benimdi – ellerim kendime aitti*, ve bu değerli paralardan daha da kazanabilirdi (54).”

Douglass, mülkiyet haklarının özündeki manasını keşfetmişti. Mülkiyet, kendine ait olma fikrinin pratikteki yöntemiydi. Efendi Hugh için kazandığı parayı almak; emeğini elinden almak, yani rızası olmadan bedenini ve özgürlüğünü almak anlamına geliyordu. Abraham Lincoln'ın ifade ettiği gibi kölelik, “sen çalış ben yerim, sen didin ben de meyvelerinin tadını çıkarırım diyen hain ile aynı şeydir (55).”

Douglas, kölelikten kaçmadan önce 20 yıl önce, İngiliz filozof John Locke, *Sivil Hükümet Üzerine İkinci İnceleme* adlı eserinde kendi bedenine sahip olma ilkesini anlatmıştı. Tanrı insanı yaratmış ve bir takım doğal sınırlarla birlikte her birine kendi kaderini belirlemesini sağlamıştır. “Herkesin kendi şahsı üzerinde bir mülkiyeti vardır.” diye yazmıştı. “Bu şahsın kendinden başka hiç kimse üzerinde hakkı yoktur. Bedeninin çalışması, ellerinin emeği, tamamen kendisininindir (56).” Başka bir ifadeyle bir kişiyi emeğinin ürününden mahrum etmek –ister bir kişi ister bir grup olsun- bu insanı kendinden ve Tanrı'dan çalmak olurdu. Yasama, “insanların hayatı ve kaderi konusunda mutlak surette keyfi davranmaz ve davranamaz”, zira sadece “toplumdaki her bir üyenin toplu gücüne sahiptir (57).” Ayrıca hiç kimse, bir başkasının kazandığını alamadığı için, kimse böyle bir yetkiyi devlete transfer edemez. Her birey, kendi hayatından ve emeğinin ürününden sorumludur; devlet ise insanların birbirlerinin haklarına saygı göstermelerini sağlamak için vardır.

Böylece mülkiyet hakları, kişinin etrafında başka kimsenin müdahalesi olmadan özgürce hareket edebildiği bir mahremiyet alanı yaratmaktadır: insanların kendi kararlarını verebildikleri kişisel egemenlik sahası. Mülkiyet hakları, insanların birbirlerine karşı kullanabilecekleri güç derecesini en aza indirmekte ve karşılıklı saygı, müzakere ve işbirliği temelinde birbirleriyle ilişki içinde olmalarını gerektirmektedir. Bu durum, özgürlüklerini arttırmaktadır. Mülkiyet ve kendi kaderini belirleme arasındaki bağlantı, en çarpıcı biçimde Virginia Woolf'daki ünlü feminist sloganında özetlenir: “kendime ait bir oda”. Bireysel seçim ve mahremiyet alanı, *kendisine ait* ve kendi iradesine karşı bir başkasının girmeyeceği odanın kendisine ait olması gerçeğine bağlıdır.

İnsanların mahremiyet istemelerinin bir nedeni, farklı olmalarıdır. İnsan, el alem ne der demeden “kendisi olabildiği” bir yer arar. Bu mahremiyet isteği, insanın kendisi ve dünya arasında sınırlar koymasına neden olur; böylece kendisiyle hasbıhal edebilir –iç dünyasına bakabilir, düşünebilir ve hayatın tadını çıkarabilir. Söz konusu istekleri, *Walden* kitabının yazarı Henry David Thoreau'dan daha iyi ifade eden olmamıştır; şehirden dünyadan kopuk olabileceği kırsala taşınma kararını bu eserde ifade etmektedir. Walden Pond'daki yaşamın “gerçek cazibeleri”nden bir tanesi, “köyden iki mil, en yakın komşudan yarım mil uzaklıkta ve karayolundan kocaman bir arazi... ve benimle en son oturan arasında büyük bir mesafe koyan harap çitler ile ayrılan bütünüyle bir inziva hayatıdır (58).” Çiftlik, “ayrıntılarla ziyan edilmeden” hayatla doğrudan yüzleşmesini sağlayan bir yer olmuştur. Mülkiyet ve mahremiyet arasındaki bağlantıyı yansıtmak için Thoreau, şair William Cowper'dan şöyle bir alıntı yapmaktadır: “Gözlemediğim her şeyin hükümdarıyım, / Oradaki hakkım tartışılacak değildir.”

İnsanlar, mahremiyetlerini sadece ev ve arazileri ile korumazlar, aynı zamanda bağımsızlık ve sınır kavramı kazandırmak için kişisel mülklerini kullanırlar. Genelde ofislerimize fotoğraf veya kartpostallar asarız veya tatil dönüşü küçük hatıralar saklarız. Bu tür şeyler, önemsediklerimizi yansıtmayı ve kısa bir soluklanmayı mümkün kılar. Böyle eşyalar olmadan insanlar endişelenmek istemedikleri engellemeyeceklerdir. Bir başka örnek taşınabilir müzik cihazlarıdır. Kişisel dinleme teknolojilerinin gelişimine değerlendiren ve *Wireless Systems Design* dergisi editörü Nancy Friedrich, ilk Walkman'ini aldığı anda yaşadıklarını hatırlıyor. “O walkman bana verilen en sevdiğim hediyeler arasında en başta gelir. İlk çaldığım kaseti bile hatırlıyorum. Benim için o walkman özgürlük demektir. Küçük kız kardeşimi uyandırmadan müzik dinleyebiliyordum. Ayrıca çok arzuladığım mahremiyetimi de kazanmıştım. Walkman sayesinde ablam ve ağabeyim de müzik zevkimi eleştiremiyordu. Buna ilaveten annem babam da bana müziğin sesini kıs diyemeyecekti (59).” Ufacık bir kişisel eşya, arzuladığı bağımsızlık ve hür irade duygusunu yaşatmıştı.

Elbette bu gerçek, bazılarının walkmani eleştirmesine vesile olmuştur. “İnsanlar kulaklarına tıkaç takıp bencilleştiren bir müziğe kulak vermeleriyle müziği paylaşmanın ortak zevki bitmiştir.” diye yazıyor müzik eleştirmeni Norman Lebrecht (60) “Walkman döneminde müzik, birbirimizi bağlamaktan uzak olmuştur. Henüz dile getirilmemiş sonuçlarıyla birlikte içe kapanma ve izolasyonu desteklemiştir.” Ancak Nancy'yi walkman

sahibi olmasında en çok sevindiren, sevmediği müziği “paylaşmak”tan kaçma ve kendi müziğini “bencilce” seçme imkanı vermesiydi. Lebrecht bile başına gelen bir olaydan ötürü böyle kişisel bir otonominin önemli olduğunu farkında. “Fırtına ortasında Alplerden teleferik ile inerken Mahler’in Diriliş Senfonisi”ni walkmaninde dinlediğini anımsıyor. “Unutulmaz bir ortamda müzik, umulmadık boyutları beraberinde getirmiştir.” Lebrecht, bir başkasının müzik seçimine uymak, örneğin Chuck Berry’nin “My Dingaling”ini dinlemek, zorunda kalsaydı muhtemelen aynı zevki almazdı.

İnsanlar, kendilerini diğer insanlardan ayırttırmak ve kendilerini bireyler olarak ifade etmek için sadece arazi ve kişisel eşyalarını kullanmazlar; aynı zamanda eşyalarını değerlerini başkalarıyla paylaşan gruplarda kendilerini ifade etmek için kullanırlar. Mülkiyet hakları hukuku uzmanı Edward J. Bloustein, buna “toplanma hakkı” demektedir (61). İster antika araba kulübü, siyasi parti veya spor takımı ister kilise olsun, insanlar “toplanmak” ve çıkarlarını paylaşmak amacıyla özel mülkiyeti kullanırlar. Özellikle dini gruplar, insanları bir araya getirmek ve ortak bir misyon izlemek için mülkiyeti aracı edinirler. Kilise; bir sığınak, bir toplantı yeri ve cemaati için önemli bir şahsi kimlik kaynağı olarak görev üstlenmektedir. “Cemaat” kavramı, dini gruplar açısından önemlidir (62), ayrıca bu kelimenin yaygınlaştırılması birçok kişinin inancının ayrılmaz bir parçasıdır.

Orange County, California, Cottonwood Hıristiyan Merkezi, Hıristiyan bilincinin artmasının önemini özellikle vurgulamaktadır. “İsa’nın öğretileri,” diyor Cottonwood kıdemli papazı Bayless Conley, “...cemaat üyelerinin manevi ve maddi ihtiyaçlarına aracılık yaparak Orange ve Los Angeles cemaatleri üzerinde kalıcı bir etki bırakmalıdır (63).” Cottonwood üyeleri bu işe gönüllerini koydular ve kiliseleri, 1983 yılında 50 kurucu üyeden 2002 yılında 5000 üyeye ulaşmıştır. Cottonwood, bir televizyon başkanlığı yürütmekte ve büyük kalabalıkları karşılamak için her hafta sonu altı ayın hizmeti vermektedir. Ancak merkezin imkânları geliştirilmemiş ve sadece 700 kişiyi barındırabiliyordu. Cottonwood’un yeni bir binaya ihtiyacı vardı. “İncil, her bir Hıristiyan’ın bir kiliseye katılmasını belirtir,” diyor Papaz Conley. “Kilise tek bir vücut olduğundan bütün kilisenin Tanrı’nın ilahi emirlerine ibadet etmek için tek bir vücut olarak düzenli aralıklarda toplanması inancımızın bir gereğidir (64).”

Cottonwood, 4700 kişinin oturma imkanı, sınıfları, çalışma alanları, gündüz çocuk bakım merkezi ve hatta jimnastik salonu ile yeni bir kilise inşa etmeye karar verdi. 1999 yılında Cypress kentinde 18 dönümlük bir arazi satın aldı. Ancak belediye yetkililerinin planı farklıydı. Arazide bir alışveriş merkezi kurulmasını istiyorlardı; şehrin “kalkınma proje alanı” 15 yıldır boş kalmasına rağmen belediye, Cottonwood’un inşaat izni başvurusunu reddetmiş ve alanda her tür inşaat faaliyeti için borç erteleme hakkı çıkarmıştı. Borç erteleme hakkı iki yıl geçerli kaldı; belediye yetkilileri ise bu dönemde restoranlar ve sine-malar barındıran açık alışveriş merkezi planları oluşturdular. Müteahhitler bu plana fazla ilgi göstermeyince belediye yeni bir program benimsedi. Bu programa göre 18 dönümlük araziye perakende alışveriş merkezine dönüştüreceklerdi – bu tesadüfen Cottonwood’un sahip olduğu 18 dönümlük araziydi. Belediyenin aklında bir yatırımcı da vardı: Costco,

arazide 14.000 metrekarelik bir mağaza inşa etmeyi teklif etti. 2002 Mayıs'ında belediye Cottonwood'un mülkiyetine el koydu. Kilise, federal mahkemede bir dava açtı; Susette Kelo'nun daha sonra davasında ileri sürdüğü gibi kilise, istimplâkin "kamusal fayda" için değil Costo'nun özel kullanımını için yapıldığını öne sürdü.

Hakim David O. Carter, Cottonwood lehine karar verdi. İfadesine göre belediye, 10 yılı aşkın bir süredir arazide bir işle yapmamıştı, "Cottonwood ise devlet yardımı almadan bir yıl mülkü almak için çaba göstermişti (65)." Cottonwood'un planına izin almak için belediyeye başvurmasının hemen ardından belediye, "arazi için başka kullanımlar bulmak için agresif biçimde harekete geçti (66)." Belediyenin son dakikada araziye daha karlı perakendecilik için kullanılmasına yönelik girişimleri, Cottonwood'un mülkiyet haklarına ciddi bir tecavüz ve dini misyonuna büyük bir engel demektir. "Arazinin mülkiyeti elinden alındığı anda," diyor Hakim Carter, "Cottonwood yine sıfırdan başlamak durumunda kalır. Belediye kaygısız bir tavırla Cottonwood'un başka bir arazi alabileceğini ileri sürse de ...Cottonwood'un kilise inşa etmek için uygun bir yer bulması dört yıl sürmüş ve ayrı ayrı parselleri elde etmek için görüşmeler yapması bir ilave yıl daha gerektirmiş." İstimlâke izin verilmiş olsaydı Cottonwood, "büyüyen cemaatini bir beş yıl daha uygun olmayan binalar içine sıkıştırmak" durumunda kalırdı (67). Ancak Carter, Cottonwood'un araziye elinde tutabileceği kararını verdi.

Cottonwood ve başka kiliseler, hukukçuların "dışavurumsal birliktelik" adını verdiği ortamda insanları bir araya getirmek için mülklerini kullanırlar. Bu tür bir birliktelik, fikirler topluluğunu geliştirir ve başkaları ile birlikteyken insanların kendilerini ifade etmesine imkan verir (68). Mülkiyet hakları güvence altında değilse kiliseler ve diğer gruplar bu misyonu tamamlayamazlar; dolayısıyla bireylerin kendilerini ifade etme ve inançlarına sadık kalma imkânlarına zarar verir.

Dışavurumsal birliktelik, insanların kendi değerlerini onlarla paylaşmayanlardan ve hatta onları küçük görenlerden mesafe koymasını gerektirir. İlahiyatçı Paul Tillich, inancın ancak ortak bir cemaat bağlamında anlamlı olabileceğini, zira ortak bir gelenek, sembol ve mit dağarcığı dini kimliğin bir parçasıdır ve soyutlanmış iken bunların bir anlamı olmayacağını ileri sürmektedir (69). Bir inancı paylaşmak için bir araya gelmek, kilisenin muhalif olanlara karşı bir sığınak olarak işlev gördüğünde mümkündür. Dolayısıyla kilise, "kilisenin kuruluşunu inkar edenleri cemaatinden dışlamaktadır (70)." Tillich, kilisenin bazı fikir ayrılıklarını kabul etmesi gerektiğine inansa da temel inançların bütünlüğünü de savunması gerektiğinde ısrarlıdır. Cemaat ve diğer insanlar arasına sınır çizme yeteneği olmadan kimliği zayıflayacak ve misyonu ödün verecektir (71). Özel mülkiyet, bu sınırları korumak için en önemli araçlardan biridir.

2001 yılında Hollywood'daki Church of Christ, Lady Cage-Barile isimli bir bayan üyesi kilisenin yönetilme şekline kızdığına ciddi bir sorun yaşadı (72). Özellikle papaz ve çeşitli kilise müdavimlerinin boşanıp tekrar evlendiklerine itiraz etmişti; ona göre incilin ilkeleri çiğnenmişti. Papazın bir başka kilise bulma önerisini umursamayıp İncil okumalarını kesmiş, kilise üyelerini rahatsız etmiş, ceza ve ebedi lanete mahkûm şeytanın yardımcıları

ve günahkârlar olduklarını söylemiştir. Kilisenin gençlik kolunu, kadının davranışları o kadar endişelendirmişti ki buluşmalarını gizlice yapmaya başlamışlardı. 2002'de cemaat onu çıkarmak için oylama yaptı, ancak gelmeye, insanların adını söyleyerek, duvarlardan posterleri yere indirerek ayınler sırasında bağırırmaya devam etmişti. Papaz, kadına karşı bir yasaklama kararı alması için bir Los Angeles mahkemesine başvurmuş ancak hakim ret kararı almıştı. Bu durum, kilisenin iç meselesi ve yasaklama kararı ifade özgürlüğünün tecavüzü olarak görülmüştür (73). Ancak temyiz mahkemesi bu kararı iptal etmiştir. Kiliselerin “kendilerini ve dini mesajlarını tanımlama” hakkına sahiptir ve buna ayınlerini engelleyen ve değerlerine çamur atan insanları dışlama hakkı da dahildir (74). Mahkeme devamında şöyle diyor: “Daha açık bir ifadeyle Cage-Barile bir mütecavizdir. Hal böyle iken esas soru, bir kilise veya dini örgütün istenmeyen kişileri mülkünden çıkarıp çıkaramayacağıdır. Cevabı evet çıkarabilir (75).” İnançlarımızı ve yaşam tarzlarımızı küçük görenlerden uzak bir mekana sahip olmak, bir grup kimliğini yaratmak ve korumak için şarttır. Demokrat Parti'nin sıralarından Cumhuriyetçileri uzak tutma özgürlüğüne sahip olması gibi (76), dini grupların ve yurttaşlıkla ilgili örgütlerin de kendilerine muhalif olanları dışlayarak kendilerine bir kimlik yaratma hakkına sahip olmalıdır.

Kısacası, insanlar ister değerlerini paylaşanlarla birlikte olmayı seçsinler ister günümüz Walden'inde kendilerini soyutlasınlar, mülkiyet insanların farklı olmasına – *muhalif olmalarına* - imkân verir. İnsanlar, bireysel veya grup halinde kendileri ve dış dünya arasında sınırlar çizmek için mülkiyeti kullanırlar; bu sınırlar, sadece fikir ayrılığında olduklarına karşı kendilerini tanımlama imkânı vermez, aynı zamanda mülkleriyle şahsi bir kimlik yaratma fırsatı sağlar: evleri, şahsi eşyaları ve özellikle “duygusal” eşyaları. 18.yüzyıl İngiliz hukukçusu William Blackstone, mülkiyet haklarının farklı olma haklarını korumak için önemli bir yoldur. Bireysel hakları ile şöyle bir açıklama yapıyor:

Bireysel haklar, üç temel maddeye indirgenebilir; kişisel güvenlik hakkı, kişisel özgürlük hakkı ve özel mülkiyet hakkı: zira, bilindik başka bir cebir yöntemi veya insanın doğal özgür iradesini kısıtlama yöntemi yoktur, aksine bu önemli haklardan herhangi birini ihlal etmeye veya azaltmaya yönelik yollar söz konusudur (77).

Kendimizi sadece evlerimiz veya kiliselerimizle tanımlamayız; aynı zamanda işlerimiz de kendimizi tanımlamada belirleyicidir. Özellikle küçük işletme sahipleri, kendi mağazalarını veya restoranlarını işletmekten aldıkları öz yeterlilik ve bağımsızlık duygularını önemsiyorlar. James Chan 1949'da Çin'de doğdu ve kendi bir iş kurmaya karar verdiğinde 1980'lerin başında büyük bir New York şirketi için çalışmakta idi. Şirketin yeni merkezini incelemek için Florida'da bir iş gezisinde iken yapmakta olduğu işten memnun olmadığını fark etti. “Saygı duymadığım bir patron için çalışmak istemediğim bir yere taşınacaktım, ayrıca pek de yetenekli olmadığı ofis politikaları için enerjimi harcamaktaydım,” diye hatırlıyor Chan o günlerini. “Herhangi bir yerin dış mahallesinde vasat bir restoranda ufak tefek bir şeyler alabilmek için böyle bir fedakarlık yapacaktım... Benim hayatım buydu. Hayatımı ziyan etmek için de buraya yerleşecektim (78).” Kendi işinin patronu olmaya karar veren Chan, Asia Marketing ve Management'i kurdu; şirketi Çin'de iş yapmak isteyen Amerikan işletmelerine danışmanlık vermekteydi. “O günden beri 17 yıl geçti,” diyor

Chan. “Özgürüm. Kendimi özgür hissediyorum. Kendime aidim (79).”

Chan için kendine güven ve kendi kendini yönetme duyguları kendi işini yürütmenin en önemli faydasıdır – finansal başarıdan çok daha önemlidir. Kendi işini yönetmenin karşılığı, “şahsi tatmin, otonomi, ofis politikalarından kurtulma, başkalarının yanlış değerlendirmelerini yerine getirmeye zorlanmak yerine kendi hatalarını kendi yapma özgürlüğünden alınmaktadır. Kendi aklınla hayatı yaşamak riskli olabilir, ancak bu yaşamı daha fazla hissetmeyi de beraberinde getiriyor (80).” Bu yüzden Chan kendine “tycoon” (büyük işadamı) adını veriyor: “Bu kelime de benim gibi Çin kökenli. Yöneten kimse, hükümdar anlamına geliyor... İmparatorluğum küçük, ama yöneticisi benim. *Titanik*'te alt kademeli bir yönetici olmaksızın kendi sandalımın kaptanı olmayı tercih ederim (81).”

Böyle bir ekonomik bağımsızlık duygusu, “Amerikan rüyasının” en iyi tanımı olabilir; bu gerçek, yıllar boyunca Amerika'ya Chan gibi sayısız göçmen çekti. Ahmet Mesdaq, Sovyet güçlerinin işgalinden sonra memleketi Afganistan'dan kaçtığında kendisi ve ailesi için dürüst bir işten para kazanabileceği ABD'de yeni ve güvenli bir yaşam kurmayı umdu. Mesdaq, 1994 yılında San Diego'nun Gaslamp semtinde bir puro dükkanı açtı. Kendi ifadesiyle Gran Havana Cigar Factory, üst orta sınıf sakinlerine ve Gaslamp semtinin otantik yapısından hoşlanan turistlere sadece iyi kalite puro değil lüks kahve de sattı.

Ancak mülkü almadan yıllar önce belediye yetkilileri, bölgeyi “eskimiş”, yani bölgedeki işletmelerin bürokratların istediği standartlara uygun olmadıklarını ilan etmişti. California'nın “eskimiş” kelimesinin muğlak yasal tanımı, mülk sahiplerinin elini kolunu bağlıyordu ve daha kötüsü eyalet yasaları mahkemeye başvurmalarını kısıtlıyordu. 2005 yılında belediye dükkânını istimlâk ettiğinde bölge hiç de eskimiş değildi, aksine çekici bir semtti ve Gran Havana Cigar Factory, California valisi Arnold Schwarzenegger gibi üst düzey puro tutkunlarını ağırlamaktan gurur duyuyordu. Yine de belediye dükkânı istimlak etme ve araziye otel inşaatı için bir müteahhide verme programına devam etti.

Mesdaq dava açtı, ancak mahkeme, California yasalarının eskimiş tanımının yanlış olduğunu gösteren yeni kanıtlar sunmasına izin vermediğini öngördü. Temyize başvurduğunda belediye, mahkemeye istimlâke devam edilmemesi durumunda “oda sayısının 334'den 237'ye düşeceğini”, “park alanının küçüleceğini”, otelin “alan kaybedeceğini” ve balo salonu ve lobi alanının küçültülmesi gerekeceğini açıkladı (82). Temyiz mahkemesi belediye lehinde karar verdi ve eyalet üst mahkemesi davayı incelemeyi reddetti. 13 Haziran 2005'de Mesdaq dükkânı kapattı. “Yapmak istediğim tek şey Amerikan rüyasını yaşamaktı,” diyor. “Çok fazla şey mi istedim? (83)”

Chan gibi Mesdaq da kendini işi aracılığıyla tanımlamaya ve ifade etmeye çalışmıştı. Özel mülkiyet hakları, seçim özgürlüğü ve emeğin karşılığını koruması gerekir. Devlet bu hakları göz ardı veya ihlal ederse sadece bireysel vatandaşların değil genel toplumun sağlığını tehdit eder. Devlet istediği zaman mülkiyeti alabilir ve bürokratların tercih ettiği başka kişi veya gruplara verebilirse halka yatırım yapmak ve geliştirilmesini hedefleyen çalışmalar yapmak için pek fazla bir neden kalmaz.

Özel mülkiyet, sadece bireylerin kendilerini tanımlama ve değerlerini paylaşanlarla bir

araya gelme imkânı vermez, aynı zamanda gelecek için plan yapma, emekliliklerini güvence altına alma veya gelecekteki muhtemel kayıplara karşı sigortalanma fırsatı sağlar. Herkesin yaşamında inişler ve çıkışlar olacağından insanlar, acil durumlar ve zor zamanlar için önlem almak durumundadır. İnsanlar, özel mülkiyet haklarının güvence altında olacağını bilirlerse gelecek için plan yapabilirler. Onlar; sadece zevk için değil para biriktirmek için de ev, arazi, hisse, tahvil, altın, sanat, antika ve diğer eşyalar alırlar. Özetle emeklerinin değerini sonsuza dek saklayabilir ve istedikleri zaman kullanabilirler. Böylece kendi evlerini yapmak, işletme kurmak, evlenmek ve çocuk sahibi olmak, çocuklarını okutmak veya rahat bir emeklilik hayatına hazırlık yapmak için yeterince para kenara koyarak uzun vadeli hedefler koyabilirler. Ancak devlet, mülkiyet haklarına müdahale ettiğinde insanlar, gelecek için plan yapma veya gelecekte olabilecek güçlülere karşı sigortalanma konusunda daha kısıtlı kalırlar. Ne yazık ki yaşı daha ileri olanlar, yıllar boyu izledikleri rüyaların bir anda devlet tarafından ortadan kaldırılabilceğini son anda fark edebiliyorlar.

John ve Carol Pappas, 1940'larda ABD'ye gelen göçmenlerdir. Las Vegas'a taşındıktan sonra John, küçük bir alışveriş merkezini de içeren 650 metrekaarelik bir arazi aldı. Pappas ailesi, gelir sağlamak için araziyi kiraladılar; John eşine sık sık "Ben ölürsem, geçimini bu arazi ile sağlarsın... Burası senin emekliliğin olacak," diyordu (84). Ancak 1985'de belediye meclisi, şehir merkezini yeniden yapılandırmak amacıyla bir kalkınma ajansı oluşturdu. Pappas ailesi mülkünün eskidiğine dair hiçbir kanıt olmamasına rağmen belediye, Pappas ailesinin arazisini de içine alan çok sayıda Las Vegas mülklerinin istimlakını öngören bir kalkınma planı çıkardı.

Ertesi yıl, Pappaslar ve diğer arazi sahipleri, planın istimlak uygulamalarını içereceği endişesini duyduklarında belediye, bir kamu toplantısı yaptı; bu toplantıyı bir hakim daha sonra uçkağıt olarak tanımlamıştı. Hakim şöyle yazmıştı: "Belediye yetkilileri, istimlak uygulamalarının çok nadir kullanacaklarını defaten halka iletmışlerdi (85)." Belediye başkanı, dinleyicilere devletin "bütün bölgeyi yıkıp boşaltıp ardından da yeniden inşaya başlamayacağını" ifade etmişti (86). Belediye avukatı onayladı: "Zannedirim insanlar asla gerçekleşmeyecek şeyler için endişe duyuyorlar (87)." Bir belediye meclis üyesi de katıldı: "İstimlak hakkı konusunda bir yorum yapmak isterim. Kurul, her zaman istimlak hakkına sahipti – geçmişte uygulamalarımızın nasıl olduğunu biliyorsunuz. Asla... benim kurulda bulunduğumdan beri (88)." Şüpheleri olduğunu tekrarlayan vatandaşlar susturulmuş veya duymazlıktan gelinmiştir:

Belediye başkanı Briare ve bir Bayan Clark arasındaki iletişimde ... Bayan Clark, toplantıda yapılan yorumların (kalkınma planının) metninde herhangi bir şeyi değiştirip değiştirmeyeceğini öğrenmek ister. Briare, soruyu kurulun ele alacağını belirtir. Bayan Clark, ısrarından vazgeçmez ve planın hangi bölümlerinin bireysel vatandaşı koruduğunu merak eder. Briare, bu toplantının onların koruması olduğunu söyler. "Onlara zarar verecek bir amacın olmadığını" söyleyerek sorusunu cevapsız bırakır (89).

Mülkiyetlerinin tehlikede olmadığını ifade eden güvenceler nedeniyle mülk sahipleri, belediyenin planına karşı yasal yollara başvurmazlar.

1993’de bir grup kumarhane sahibi; kumarhane, perakende mağazaları ve üstsüz barlar içeren ve adı Fremont Street Experience adı verilen açık yaya alışveriş merkezi inşa etmeye karar verdi. İnşaat işlerini halletmek için bir şirket kurdular. Experience’in park alanına ihtiyacı olduğundan şirket, Las Vegas Kalkınma Ajansı ile bir anlaşma yaptı; buna göre Pappas ailesinin arazisine el konulacak ve arazi şirkete transfer edilecekti. 19 Kasım 1993’de belediye istimplâki dosyasını sundu. Belediye, dosyayı sunduğu sırada mahkemeye hızlandırılmış prosedür için başvuruda bulundu – bu durum Pappas ailesine bildirilmemiştir. Daha sonra bir mahkemenin ifade ettiği gibi, “Pappas ailesinin 50 yıl boyunca sahip olduğu mülkü acele muhakeme ile 50 saniyede ellerinden çıkmıştı... hatta duruşmada da yoklardı (90).” Pappasların avukatı, kirli ilişkileri ortaya çıkardığında mahkemeden durumu tekrar değerlendirmesini istedi, ancak hakim kabul etmedi. Pappaslar, yeni bir dava açtı –artık mülklerin tamamen ellerinden alınmıştı – ancak yıllar süren hukuk davasının ardından davayı kaybettiler. Bugün Pappas ailesinin arazisi park alanıdır.

John Pappas’ın arazinin ölümünden sonra eşine bir güvence olacağı inancı, mülküyle beraber yıkılmıştı. Mülkiyet haklarına itibar edilmezse geleceğe dair en güçlü planlar bile devlet istediğinde geçersiz hale gelebilir.

Mülkiyet Toplum İçin İyidir

Özel mülkiyet sadece bireyler için yararlı değildir; aynı zamanda güvenli, müreffeh ve mutlu bir toplum için de önemlidir.

Yüzyıllar boyunca siyaset felsefecileri ve iktisatçılar, insanların mülkiyetler ilişkilerini incelediler. İki bin yıl önce Plato, mülkiyet haklarının bencillik ve bireyselliği körüklediğini ve bunların topluma zarar verdiğini ileri sürmüştü. Mülkiyet, devleti yönetenler arasına yasaklanmalıydı, böylece sadece siyasi meselelere yoğunlaşabileceklerdi (91). Gerçekten de ideal toplum, “*aitlik* kelimesinin kastettiği her şeyi hayatımızdan çıkaran” bir toplum olacaktır. Mülkiyeti yasaklamak, bütün toplumun tek bir şahıs gibi davranmasını mümkün kılacak ve herkes “ortak bir şekilde görececek, duyacak ve davranacaktır (92).”

Aristo bununla hemfikir değildi. Bazı insanlar aşırı ve sağlıksız derecede mülke bağlanabiliyor, diyor Aristo, ancak insan hayatında mülk genelde vazgeçilmez ve sağlıklı bir unsur olmuştur. Mülkiyet haklarını güvence altına alma “insanların birbirlerinden şikayet etmeyeceği ve daha fazla ilerleme kaydedecekleri,” anlamına gelir “zira herkes kendi işinin başında olacaktır (93).” Herkesin aynı davranış gösterdiği bir toplum arzu edilen bir durum değildir, diyor Aristo, mülkiyeti ortadan kaldırarak “herkesin herkesle çok güzel dostluk kuracağını” varsaymak akılsızlık olur (94). Her toplumda kıskançlık ve çekişme olacaktır, ancak mülkiyet haklarının korunduğu durumlarda insanların birbirlerinin sınırlarına saygı göstereceği beklenir. Şair Robert Frost’un ifade ettiği gibi: “Duvarlarınızı iyi ördüğünüzde iyi komşularınız olacaktır (95).” Nobel ödüllü Friedrich Hayek şöyle bir açıklama yapmıştı:

“Duvarlarınızı iyi ördüğünüzde komşularınızın da iyi olacağı”, yani insanların ancak özgür eylem alanları arasında açık sınırlar çizildiğinde birbirlerine düşmeden kendi bilgilerini kendileri için kullanabilmeleri, bütün bilinen medeniyetlerin üze-

rinde geliştiği temeldir. Mülkiyet... şu ana kadar çatışma olmadan bireysel özgürlüğü uzlaştırma sorununa buldukları tek çözümdür... Herkesin özgürce davranacağı alanın saptanmasını mümkün kılan kuralları ortaya koyarak özgürlük alanlarının sınırlarını belirlemeyen evrensel davranış kuralları anlamında bir hukuk olamaz (96).

Güvence altında mülkiyet hakları, insanların farklı olmasını ve aynı zamanda nazik ve hatta dostane kalmalarına imkan verir. Bu yüzden Tom Bethell, mülkiyet hakları tarihini anlatan *The Noblest Triumph* adlı kitabında mülkiyeti “bütün kurumlar arasında en barış yanlısı” olarak tanımlar (97). Seçim gününde çok farklı görüşlere sahip Amerikalılar, sandık başında tartışmalarını barış içinde çözmekte ve evlerinde döndükten sonra kendi adaylarının kaybetmesi durumunda sorun yaşamayacaklarını bilmektedirler. “Sağlam duvar” veya “yaşa ve yaşat” ilkesi, sağlıklı bir toplumun temellerini oluşturur. Başka bir ifadeyle tolerans, nezakete dayalı müzakerenin anahtarıdır. Anne babalar, başkalarıyla anlaşmanın birbirlerinin sınırlarına saygı duymayı gerektirdiğini öğretirken çocuklarına bu anlayışı erken yaşta verirler. Gerçekten de *Parents Answer Book*, “çocukların istikrar ve güvenlik ihtiyaçlarının önemli olduğunu tavsiye eder. Bazı şeylerin kendilerine ve sadece kendilerine ait olduğunu ve kendi ihtiyaçlarının başka bir çocuğun ihtiyacı kadar önemli olduğunu bilmeleri gerekir (98).” Yetişkinler için durumun farklı olduğunu neden varsayalım?

Mülkiyet hakları kaldırıldığında ve siyasi bir girişim sonucunda insanlar ev veya işyerlerini kaybetme ihtimali ile yüz yüze kaldığında, sağlıklı toplumu oluşturan sosyal bileşenler de ortadan kalkar. Üzücü bir örnek, 1980’lerde Detroit, Michigan’da yetkililerin çok sayıda Polonyalı göçmenin o bölgede yaşaması nedeniyle “Poletown” adı verilen bir işçi sınıfı bölgesini bütünüyle istimlak etmesiyle ortaya çıkmıştır; gerekçeleri bir araba fabrikasına yer açmaktı. General Motors yeni bir fabrika için yer aradığını duyurduğunda ciddi bir resesyon sonucunda eyaletteki işsizlik oranı yüzde 12.2’ye ulaşmış ve belediyenin vergi geliri 100 milyon dolar düşmüştü (99). Genelde eyalet hibe parasını kullanarak (100) belediye, yüzlerce ev ve işyerine el koymuş, 4200 sakini tahliye etmiş ve General Motors’a transfer etmek için 465 dönümlük alanı yıkmıştır.

Proje üzerinde yapılan tartışmalar, bir zamanlar huzurlu ve iç içe yaşayan bir topluluğu bir savaş alanına döndürdü. İlk başta istimlak karşı çıkanlar, kamu binalarının önüne grev gözcüleri koydular (101), ancak Michigan Yüksek Mahkemesi eyaletin “kamu kullanımı” maddesi gereğince istimlakı onayladı (102); eskiden nezaketli olan komşular öfkeli ve kaygılı hale gelmişlerdi. Bir grup mülk sahibi, Anneler Günü’nde buldozerle GM başkanı Roger Smith’in bahçesine girerek ve bahçeyi “Anneler Günü’nün kutlu olsun, Bayan Smith, Roger’a sorun” gibi pankartlarla doldurarak protesto gösterisi yaptı (103). İki Poletown sakini, bir GM müteahhidinin ofisini yakma girişiminden tutuklandı (104). GM, yıllık hissedarlar toplantısını yaptığı sırada protestocular defaten mikrofonu ele geçirmeye çalıştılar; şirket yöneticileri, kurşun geçirmez kürsülerden konuşma yaptılar ve güvenli bir yer altı geçidinden toplantılara girip çıktılar. Jean Wylie’nin yorumuna göre nezaket, *Poletown* davasında arızaları durumlardan biriydi. “Birliğe sadakat, otomobil fabrikaların-

daki ayrıcalıkları, vatanseverlikleri, ABD savaşlarında çarpışma istekleri, kendi kimliklerini oluşturan kurumlar tarafından inkar ediliyor, göz ardı ediliyor ve ellerinden alınıyordu (105).” Söz konusu olay on yıllar boyunca süren bir ihtilafa neden olmuştur. Bir başka istimlâk hakkı davası Ağustos 2004’de sonuçlandı; buna göre Michigan Yüksek Mahkemesi, Poletown istimlâkine izin vermenin yanlış olduğunu itiraf etti. Daha önceki kararı feshetti – ancak evini ve işini kaybedenler için bu karar çok geç gelmişti.

Sağlıklı bir toplum, nezaket ve saygıya dayanır. Nezaket ve saygı ise insanların kendi haklarına saygı gösterileceğine güvenmelerine bağlıdır. İşte bu yüzden daha fazla tolerans gösteren toplumlar, daha fazla toplumsal katılım eğiliminde olurlar (106).

Ayrıca, Aristo’nun da belirttiği gibi özel mülkiyet, toplumsal refahı sağlamada daha etkindir, çünkü sahipsiz bir mülkiyet “en az ihtimam gösterilen bir mülkiyettir (107).” İktisatçılar buna “orta malın trajedisi” diyor: mülk belli birine ait değilse veya insanlar kullandığı mülke verdikleri zararı telafi etmek zorunda değillerse onu koruma masraflarını da üstlenmeyeceklerdir. Kamu yollarına çöpler atılıyor, geçitler grafiti ile dolu; ofis mutfağındaki bulaşıkların yıkanması iş arkadaşlarına yıkılıyor, çünkü diğerleri böyle bir suiistimali önleme isteğinde olmuyor. Ancak mülk özel bir kişiye ait ise sahibi onu koruma ve geliştirmeye isteklidir. Çevre problemleri, genelde orta malların trajedisinden kaynaklanıyor. Toprak sahipsiz veya soyut bir “kamu”ya ait ise bu mülkü kullanan insanlar, onu korumak için bir neden görmezler; veya geçici isteklerini tatmin etmek için suiistimal edebilirler. Mülkiyet özel bir kişiye sahipse durum değişir; sahibi ve misafirleri daha dikkatli davranırlar ve gelecek için de korumaya çalışırlar.

Bethell’in ifade ettiği gibi, “Mülkiyet, duvarlar örer, ancak bize ayna da tutar ve kendi davranışlarımızın sonuçlarını yansıtır (108).” Özel mülkiyet, sahiplerinin kendi eylemlerinin maliyetlerini taşımasını gerektirir; yani yaptıkları işlerin sorumluluğunu üstlenmek zorundadırlar. Özel kişilere ait evler, kamu konut projeleri veya üniversite yurtlarından çok daha iyi muhafaza edilirler, çünkü mülkün değerindeki herhangi bir düşüşü sahibi üstlenmek zorundadır ve değerindeki herhangi bir artış sahibine fayda sağlar. Bir şahsın bir başka şahsa yüklediği maliyeti iktisatçılar, “negatif dışsallıklar” olarak adlandırır- lar, zira bu maliyetler mülk sahibinin “dışındadır”. Kirlilik bir “dışsallıktır; bir kişi nehri kirletebilir ve sonuçlarına katlanmak zorunda olmayabilir. Ancak mülkiyet hakları, bir başkasının mülküne verilen zararı ödeme zorunluluğunu getirerek dışsallıkları “içselleştirmeye” yardımcı olur. Mülkiyet haklarının pek uygulanmadığı veya mülke verilebilecek zararı engelleyecek net bir sahibin olmadığı yerde insanlar hesap vermeden kirliliğe neden olabilirler, çünkü mağdurlar telafi edilmesini talep edecek konumda değildirler.

Nezaketlilik ve sosyal sorumluluk, özel mülkiyet haklarına bağlıdır. Ekonomik refah da bunlara dayalıdır. Özel mülkiyet, en önemli ekonomik faaliyetleri mümkün kılar: sermaye biriktirmek. Sadece fikir sahibi olmak, girişimciler için yeni ürün veya işletmeler oluşturmaya yetmez. Yeni fikirler her zaman risk barındırdığından yenilikçiler, eldeki para ile başlamak durumundadırlar. Bazı girişimciler, bir işletme kurmaya sermaye bulmak için evlerini ipotek ettirirler. Başkaları, arkadaş veya ailelerinden ya da bankadan borç alırlar.

Ama her durumda mülkiyet, yaratıcılık ve refah oluşumunun lokomotifini yürüten hayati kısılcımdır.

Perulu iktisatçı Hernando de Soto, yeni iş kurmanın ne kadar zor olduğunu anlamak için çeşitli toplumları araştırdı. Çıkarıldığı sonuçlara göre birçok Üçüncü Dünya ülkesinin işletme kurmak ve yaşam standartlarını yükseltmek için gerekli kaynakları vardır, eksik olan sermayeyi girişimcilerin kullanabileceği biçimde bir araya getirmek için yasal yapılarıdır. “Ekonomik ve sosyal boyutları resmi bir mülkiyet sistemi içinde sabitlenmeyen her tür varlığın piyasada harekete geçirilmesi çok zordur (109).” Sözleşme ve tapu senedi gibi dokümanlar sistemi ve de mülkiyet haklarını öngörülebilir biçimde uygulayan bir yasal sistem, maddi duran varlığı yararlı sermayeye dönüştüren bir lokomotif olarak işlev görür. Böyle bir resmi mülkiyet hakları sistemi olmadan maddi duran varlıklar, “Ant dağlarının tepesindeki bir gölün suyu, potansiyel enerjinin kullanılmayan stoku” gibi olur (110).

De Soto, mülkiyet hukuku sistemlerinin altı özelliği olduğunu açıklar; buna göre girişimciler, sahip oldukları nesnelere yeni işletmelerini çalıştırmak ve yaşam standartlarını iyileştirmek için ihtiyaç duydukları başlangıç sermayesine dönüştürme imkânına kavuşurlar.

İlki; mülkiyet hakları, resmi şekilde –örneğin tapunun kâğıt üstünde bir arazinin sınırlarını tarif etme şekli - sahip oldukları şeyleri tarif etmelerini sağlar. İkincisi; resmi yasal mülkiyet sistemi, her tür mülkün –ister araba, ev veya mücevherat ister canlı hayvanlar olsun - tek ve bileşik bir yasal çerçeve içinde entegre olmasını sağlar. Varlıklar, yasal sistemin dışında bırakıldığında - örneğin yasadışı sahip olunan nesnelere olduğu gibi - sermaye veya kredi oluşturmak için kullanılamazlar. Üçüncüsü; mülkiyet kuralları sistemi, insanların mülklerini kullanma şekillerinden sorumlu olmasını mümkün kılar. Bu durum, mülkiyet sahibi tarafından zarar görenlerin tazmin edilmesine izin verir ve mülklerini akıllıca kullananların karşılığını almasını güvence altına alır. Dördüncüsü; mülkiyet kuralları, mülkiyet değerlerini karşılanabilir kılar: çeşitli mülkiyet türlerindeki değerlerin aynı biçimde ele alınmasını sağlar, ki böylece karşılaştırılabilir ve dönüştürülebilir olsunlar. Örneğin bir büyükbaş hayvan sürüsünün değeri, çok yüksek olurken bunları kullanacak insan sayısı çok yüksek olmayabilir. Resmi mülkiyet kuralları, bu sürünün fiyatlarının dönüştürülmesine imkân verir; örneğin önce bir kâğıt parçasına daha sonra da başka bir insanın işine yarayacağı bir başka mülkiyet türüne - örneğin bir arabaya - dönüşebilir. İnsanlara mülklerini dönüştürme ve onu farklı ve yeni yollarla bölme veya birleştirme fırsatı sunarak mülkiyet hakları, zaman ve kaynaklarını nasıl kullanacaklarına dair daha fazla seçenek yaratma imkanı verir. Mülkiyet hakları kurallarının beşinci etkisi, insanları birbiriyle büyük bir şebeke içinde tutmasıdır: kurallar, borç veren ve borç alanlara, satıcılar ve alıcılara, mucitler ve pazarlamacılara, işveren ve işçilere çeşitli yeteneklerini başka türlü hayal etmedikleri biçimde koordine etmelerine ortam sağlar. Son olarak mülkiyet hakları sistemleri, bu etkileşimlerin korunması için vardır. İnsan hayatının büyük bir kısmı, sahip olduklarımızı kaybetmekten kaçınmayla geçtiği için mülkiyet hakkı sistemleri; evlerimizi, işletmelerimizi, arabalarımızı, televizyonlarımızı, müzik setlerimizi, mücevherlerimizi,

fotoğraflarımızı ve diğer bütün mülklerimiz güvence altına almak için yasal alt yapıya yönelik ihtiyaçlarımıza hizmet eder. İyi gelişmiş mülkiyet hakları sisteminde oldukça karmaşık işlemler, işlemin taraflarına az risk getirerek kısa sürede halledilebilir (111).

Özel mülkiyetin toplum için faydalı olduğunu gösteren en açık gösterge, kar dürtüsü oluşturmalarıdır. İnsanlar, kendileri ve aileleri için geçim kaynağı sağlamak umuduyla kendi işlerini kuruyorlar. Adam Smith'in açıkladığı gibi, "Önümüze akşam yemeğinin gelmesinin nedeni; kasabın veya fırıncının cömertliğinden kaynaklanmaz, bilakis kendi çıkarlarını gözetmelerinden ortaya çıkar (112)." İnsanların, hayatlarını kolaylaştıran ve mutlu kılan ve de çok çalışmalarına ve yaratıcı olmalarına neden olan şeyleri arzu etmesi doğaldır. Kendi emeklerini ve kendi yarattıklarını ihtiyaç duydukları ürün veya hizmet ile değiştirebileceklerinin bilirler. Mülkiyet haklarını eleştirenler, bu motivasyonu "hırs" veya "bencillik" olarak tanımlarlar, ancak aslında böyle bir bencilliğin yanlış olduğu söylenemez. Erdem ve çok çalışmanın en temel girdilerinden biridir; mülkiyet haklarına saygı duyan bir toplumda insanlar, başka insanların istedikleri şeyleri üretmek ve barışçıl bir değiş tokuşla meşgul olmak için bu sağlıklı kendi çıkarını izleme eyleminde bulunacaklardır. Ahmet Mesdaq'ın puro dükkanında başarılı olmak istemesi ve Pappas ailesinin emeklilikleri için bir gelir kaynağı umuduyla arazilerini saklamaları, her ikisinin de bunları başkaları için değil de kendileri için istemeleri bakımından "bencil"dir. Bu tür bir bencillik daha sağlıklı ve mutlu bir toplumun temelini oluşturur. İnsanların şahsi kimlik ve bireysel bütünleşmeye yönelik doğal ihtiyaçları söz konusudur. Bencillik, başkalarına zarar vermeye -kendi mülkleri ve mahremiyetleri için komşularının haklarına tecavüz etmeye - neden olduğunda yanlıştır. Böyle *bozuk* bir bencilliği önleyerek ve cezalandırarak mülkiyet hakları en büyük iyiliği yapmaktadır. Kısacası mülkiyet hakları, insanların kendi rüyalarını "bencilce" izlemesine imkân verir - bu arada da başkalarının aynı şeyleri yapma hakkına saygı gösterme zorunluluğu koyarak zararlı bencillik ifadelerini de dizginler.

Elbette özel mülkiyet; nezaket, saygı ve sağlıklı hayırseverliğin altında yatan cömertlik duygularını da harekete geçirir. İnsanlar kendi tercihlerini kendileri vermekte özgürse, ihtiyaçlı olanlara katkıda bulunmak için daha istekli olacaklardır. Bunun aksine kazançlarını başkalarına zorla verdiklerinde insanlar kızgın hale gelebiliyor - Frederick Douglas'ın tespit ettiği gibi "zoraki" hayırseverlik iyi niyetten ziyade sertlik doğurabiliyor. Ayrıca insanlar, yardım yapmaya zorlandığında yapacakları cömertlik pek de övgüye layık bir cömertlik olmayacaktır. İnsanlar özgürce verdiklerinde bizde minnet veya saygı uyanır.

El emeklerinin karşılığını almasına imkân veren özel mülkiyet hakları, nihayetinde bütün topluma fayda sağlayan verimli işlemlerde bu hakları değiş tokuş etmek için insanlara dürtüler yaratır. Mülkiyet haklarının mübadelesi ise birbirlerini tanımayan insanların davranışlarını koordine edecek biçimde bilgilerle dürtüleri birleştirir. Bu da fiyat mekanizmaları ile gerçekleşir; yani bilgi, eyleme geçme dürtüsünü beraberinde getiren bir şekilde nakledilir. Düşen fiyatlar, tüketicilere mallarını kullanırken daha "ekonomik" olmalarını söyler, üreticilere ise bundan faydalanma sinyalini verir. Sınırlı kaynak ile en fazlasını üretmek, bir ürünü imal etmenin en ucuz yolunu bildiğimiz anlamına gelir. Çeşitli

fırsatların maliyet ve faydalarını karşılaştırmak için ihtiyaç duyduğumuz bilgiyi bize verecek fiyatlar bize, hangi malzemeleri kullanacağımız ve hangi ürün ve hizmetleri yaratacağımıza dair seçim yapmak için basit ve etkin yolları gösterirler. Buna karşılık söz konusu seçenekler, toplumdaki herkesin ihtiyaçlarından etkilenir. Sonucunda bireysel özgürlüklere saygıdan taviz vermeden daha etkin bir toplum örgütlenmesi gerçekleşir (113).

İktisatçı Ludwig von Mises, unutulmaz bir örnek vermiştir (114): Bir şirketin iki şehir arasına demir yolu döşeyeceğini ve arada da bir dağ olduğunu varsayalım. Demir yolunun dağın üstünden mi etrafından mı yoksa tünel açarak dağın içinden mi devam edeceği kararı verilmelidir. Her bir alternatifin beraberinde getireceği emek ve malzemenin nispi fiyatlarını karşılaştırarak şirket, ne yapacağına karar verebilir. Ancak fiyatlar, toplumdaki insanlar arasındaki şeylere arz ve talep ile belirlenecektir. Böylece örneğin dinamit bir başka proje için lazımsa dinamitin fiyatı yükselecek ve tünel opsiyonu daha maliyetli olacaktır. Demir yolu sahipleri, dağın etrafından dolanmayı tercih edeceklerdir, zira “toplumun tercihi” dinamitin bir başka proje için kullanılmasından yanadır.

Fiyatlar, az bulunurluk ve sosyal ihtiyaçlara dair bilgiyi açığa çıkarırlar; böylece insanlar ellerindeki kaynakları nasıl kullanacaklarını ve koruyacaklarını bilirler. Fiyatlar, israfı önler ve ekonomik davranmayı teşvik eder; bu süreç ise tamamen özel mülkiyet haklarının güvence altında olmasına bağlıdır. Devletin mal ve hizmetlerin fiyatlarını belirleyebildiği veya bazı insanlardan mülkü alıp başkalarına verebildiği durumlarda çeşitli planların maliyet ve faydalarını karşılaştırmak zorlaşır. “Bir iktisadın yönetiminden doğan sıradan, günlük problemler açısından,” diyor Mises, mülkiyet haklarından mahrum bir toplum “çaresiz kalacaktır, zira kaydını tutması mümkün olmayacaktır (115).” Gerçekten de bu “ekonomik hesaplama” sorunu komünist toplumlarda ortaya çıkmıştır. Berlin Duvarı yıkıldıktan sonra Doğu Almanya'daki mağazalar sattıkları ürünlere nasıl fiyatları koyacaklarını belirleyememişler, böylece Batı'daki mağazaların koyduğu fiyatları temel almışlar (116).

İster demir yolu döşeme gibi büyük bir sanayi girişimi olsun, ister emeklilik için birikim yapma veya mutfak masraflarını ayarlama gibi şahsi hedefler olsun, hassas karar verme süreçleri özel mülkiyet haklarının güvencesine bağlıdır.

Mülkiyet Olmasa Toplumun Yapısı Nasıl Olurdu?

John Lennon, bir zamanlar “hiçbir mülk olmadığını hayal etmeye” çağırmıştı. Hayal etmenin zor olmadığı bakımından haklıydı, ancak gerçekçi düşünürsek böyle bir toplumun Lennon'ın varsaydığından çok daha nahoş olacağını tahmin edebiliriz.

Birincisi, mülkün olmadığı bir dünya hayal edemeyeceğimiz ölçüde sosyal hastalılara maruz kalacaktır. Mülkiyet hakları karşıtlarının çoğu, özel mülkiyetin belirlediği sınırlar olmadan bile çatışmayı önlemek için vatandaşın eğitilebileceğini varsayarlar, ancak insanlar tam aksini söylüyor. Mülkiyeti kısıtlayan toplumlarda bile insanların arzuları ve anlaşmazlıkları vardır. İyi komşuları beraberinde getiren sağlam duvarlar olmadan insanlar, istedikleri zaman birbirlerinin elinden eşyalarını alabilirlerdi. Daha güçlüler, zayıfların elindekileri alabilir; çoğunluklar, azınlıkların mülklerine el koyabilir; sevilmeyen insanlar,

dini muhalifler ve resmi kiliseye karşı olanlar intikam ve eziyete maruz kalabilirler. Farklılıklara gösterilen hoşgörü zedelenir ve sevilmeyen gruplar zorluklarla karşılaşır.

Maalesef tarihimizden etnik azınlıkların mülkiyet hakları ihlalden çok çektiklerini bilmekteyiz. 1930'larda Almanya'da Naziler iktidara geldiğinde ilk hedeflerinden biri Yahudilerin sahip olduğu mallara ele koymak oldu (117). Sovyetler Birliği de "eşitlik" ve "kardeşlik" söylemine rağmen mallara el koydu ve etnik birlik gibi bir ortamı ortaya koymadı (118).

Memleketim California, 1879 yılında Çinli göçmenleri dışlayan yeni bir anayasa kabul etti. Yerliler, Çinlilerin beyaz işçilerden "işlerini aldıklarını" ve hiçbir Amerikalı veya Avrupalının rekabet edemeyeceği biçimde çok çalıştıklarını ve zeki olduklarını söyleyerek şikâyetlerini dile getirmişlerdi. "Çinliler Gitmeli!" haykırılarından etkilenen Workingmen's Party, anayasal bir kongre düzenledi; burada Çinlilerin eyalet içinde mülk edinmelerini yasaklayan bir madde konmak istenmiş ama kıl payı reddedilmiş (119). Söz konusu hükümün geçmemesine rağmen California yasa koyucuları, Çinliler ve Japonların mülk edinmesini engelleyen başka yöntemler bulmuşlardı. İlk olarak batılı politikacılar, 1880'lerde Çin'den her türlü göçü yasaklamayı başardı. Sonra da 1913 yılında eyalet, Yabancı Arazi Yasası'nı (120) çıkardı; buna göre vatandaşlığa uygun olmayanlar – Çinliler ve Japonlar kastediliyor- arazi sahibi olamaz ve üç yılı aşkın bir süre araziyi kiralayamazdı (121).

Eyalet anayasasını ihlal ettiği gerekçesiyle bu yasa kaldırıldı (122), ancak aradan geçen 40 yıl içinde Çinliler, yeni memleketlerinde güvenli bir dayanak bulmak için mücadele ettiler (123). Kuzey California'da bulunan Locke şehrinde Çinliler, eyaletin mülkiyet sınırına aşmanın bir yolunu buldular. 1915'de bir dizi ayaklanmalar sonucunda Batı kıyısındaki bütün şehirlerinden çıkartıldılar; ardından göçmenler Sacramento halı tüccarlığı ve armut çiftçiliği yapan George Locke'un ailesine ait 9 dönümlük bir arazide sığınmak buldular. Sacramento'nun güneyinde ve yarım saatlik mesafede olan araziyi aile ev başına 5 dolara ve mağaza başına 10 dolara kiraladı (124). Böylece gelişen küçük bir şehir olarak ve Sacramento deltasında bütünüyle bir Çin kasabası olan Locke (Lok-i diye okunur) kasabası meydana gelmiş oldu. Polis veya resmi bir devlet yoktu, sadece vatandaşlar arasındaki anlaşmazlıkları çözmek için tong adında geleneksel bir Çin loncası vardı. Üç kumarhane salonu ve beş genelevi vardı, yine de 50 yıl boyunca Locke genelde huzurlu ve güzel bir topluluktu.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda genç nesiller gitmeye başladılar ve şehir sürekli küçüldü. Mahkemeler de sonunda 1952'de Yabancı Arazi Yasası'nı anayasaya aykırı ilan ettiler; ancak sakinlerin hiç biri araziyi bireysel parsellere bölemeden doğan masrafları karşılayamadığından dükkanları ve evlerinin altındaki araziyi satın alamıyorlardı.

Günümüzde Locke, yavaş yavaş yok oluyor; ironiktir ki buna neden olan mülkiyet haklarına getirilen kısıtlamalar olmuştur. 1977'de Sacramento Housing and Development Authority (konut ve kalkınma bürosu), binalardaki değişikliklere kısıtlama getirmeyi amaçladı; arkasında yatan düşünce Locke'yi tarihi bir alan olarak korumaktı. Ancak planlar üzerinde çalışılırken arazi turizm merkezi olarak kullanmayı isteyen bir Hong Kong'lu

fırma tarafından satın alındı (125). Şirketin araziyi bir eğlence parkına dönüştüreceği endişesiyle Sacramento ili, Locke'yi "özel proje alanı" olarak ilan eden bir hüküm çıkardı ve barlar, tavernalar, likör mağazaları, masaj salonları, oyun salonları ve billboardları yasakladı – oysa bütün bunlar kasabanın tarihinde en başarılı işletmeler olmuştu. Yerel tarihçiler Jeff Gillenkirk ve James Motlow şöyle yazıyor: Bu hükümler, kasabanın yok olmasını önlemek amacıyla yapılan girişimleri tıkamıştır. "Mevcut kasaba içinde yapılacak iyileştirmenin türü ve yoğunluğuna dair kısıtlamalar, Locke üzerinden para kazanmayı isteyen özel bir girişimcinin projeyi çevre arazilere de genişletmesini gerektirir. Bütün bu planlar, mevcut imar düzenlemelerine aykırı düşmüştür (126)." Bunun sonucunda kasaba, çoğu binalarının boş bir kısmının da yıkılmakta olduğu bir belirsizlik içinde duruyor.

Ancak umutlu olmak için bir sebep var. 2002'de sahibi, mülkünü belediye yönetimine sattı ve arazi parsellenip 2004'de sakinlerine tekrar satıldı. İlk kez Çinliler sığındıkları topraklara sahip olabiliyorlardı. 1949'da Locke'ye gelen 81 yaşındaki dul Connie King'e, eşiyle birlikte üç çocuğunu büyüttüğü evinin tapusunu aldığı anda neler hissettiği soruldu. "Ben burada doğdum," dedi, "Ben Amerikan vatandaşım. Araziye sahip olma yetkim olmalı... Kendimi daha farklı hissedeceğimi biliyorum. Bana ait bir şey olacak (127)."

1925 sonbaharında Dr. Ossian Sweet's Detroit rüyası evinin hikâyesinin de benzer dramatik bir sonucu vardır (128). Howard Üniversitesi'nden mezun olup Paris'te Marie Curie ile birlikte çalışan zenci doğum uzmanı Sweet, yerel siyahi bir hastanede iş buldu ve bir orta sınıf Detroit mahallesinde bir bungalov satın aldı; amacı eşi Gladys ve kızı Iva ile orada yaşamaktı. Ancak Sweet ve iş arkadaşları, Amerikan rüyalarını gerçekleştirmek istediklerinde ciddi engellerle karşılaştılar. Daha birkaç ay önce Sweet'in iş arkadaşlarından biri olan Dr. Alexander Turner, zengin bir Detroit mahallesinde bir eve taşınmıştı. Taşındığı gün Turner'in evinin etrafına 100 kadar bağırarak beyaz insanlar toplanmıştı; "kendini" mahallelerine bir siyahi ailenin taşınmasına çok hiddetlenmişlerdi (129). Polis memuru olduklarını iddia eden iki adam kapılarını çaldı; Turner kapıyı açıp onları içeri aldığı anda başına silah dayadılar ve evi onlara devrettiğine dair bir kâğıt imzalattılar. Kalabalık aileyi dışarı çıkardı, eşyalarını bir araca yükledi ve arkalarından taş attı. İki hafta sonra siyahî bir girişimci, bir başka mahalleye taşındığında ırkçı bir ayaklanma patlak verdi (130). 10.000 kadar insanın katıldığı bir Ku Klux Klan toplantısının ardından belediye başkanı, siyahîlerin beyazların mahallesine taşınmamalarını istedi, gerekçesi "(kendini) şahsi onurlarını yüceltmek" idi (131).

Bu tür olayların gayet farkında olan Sweet, 9 Eylül olan taşınacağı gün için önlemler aldı. 10 arkadaşından ve akrabalarından yardım istedi ve her ihtimale karşı yanına silah aldı. Gün batımına doğru bağırarak taşlar atan bir kalabalık evi çevreledi. Sweet ailesini korumak için eve polis yerleştirilmesine rağmen, memurlar kalabalığı dağıtmak için hiçbir şey yapmadılar. Dr.Sweet'in kardeşi Otis bir taksiyle eve geldiğinde kalabalık yaklaşmış ve taş atmaya ve "Zenciler, yakalayın zencileri!" diye bağırma başladı. Gerginlik ve saldırganlık arttıkça bir patlama duyuldu, bunu birkaç patlama takip etti. Polis eve girip evdeki herkesi cinayet suçlamasıyla tutukladı: yolun karşısındaki beyaz bir adam serseri

bir kurşun ile öldürülmüştü.

NAACP, Sweet ailesinin savunmak için devreye girdi. Ünlü *Scopes* davasından evine giden Clarence Darrow'un önüne geçerek Sweet'i savunması için ikna etmeye çalıştılar. Darrow kabul etti. İlk duruşmanın kötü geçmesinin ardından Darrow ve yardımcı avukat ACLU avukatı Arthur Garfield Hays, siyahların da beyazlar gibi kendi ailelerini ve evlerini koruma haklarına sahip olduklarını ileri sürdüler. Hays, giriş konuşmasına İngiliz başbakan William Pitt'in ünlü mülkiyet hakları tarifinden alıntı yaparak başladı: "En fakir adam, kendi küçük evinde kraliyetin bütün güçlerine meydan okuyabilir; sallanıyordur, çatısı akıyordur, rüzgar içinden geçiyordur; yağmur girebilir, fırtına girebilir ancak İngiltere kralı giremez; bütün kuvvetleri o harabe meskenin eşliğinden girmeye cesaret edemez." Kendini savunma, diyor Hayes, "özgür bir adamın en değerli hakkıdır. Evi ve hayatı tehdit altında iken bütün savunma önlemlerini alma hakkından bir eksiği, insan doğasına aykırı olacaktır (132)."

Başlarda duruşma çetin bir şekilde ilerliyordu. Bütün polis memurları, birkaç başiboş dışında orada bir kalabalığın bulunmadığına ve kimsenin taş atmadığına şahitlik ettiler. Komşular, onların yerel KKK üyesi olup olmadıklarını "hatırlayamadıklarına" şahitlik ettiler ve 50'den fazla dava şahidi, polis itina ile düzeni sağlarken evdekilerin pencereden dışarıya doğru rast gele ateş attıklarını ileri sürdü. Ancak Darrow bir tane dava şahidini polis memurlarının onu yönlendirdiğini itiraf ettirdi; sıra savunmaya geldiğinde Darrow, Sweet ve ailesinin öfkeli beyazlardan oluşan bir kalabalık tarafından karşılandıklarını, iş arkadaşlarının evlerinden zorla çıkarıldıklarını ve Sweet davasının çok sayıda baskı olaylarından sadece biri olduğunu uzmanca kanıtladı. Dr. Sweet şahitliğinde şöyle konuştu: "Kapıyı açtığımda, bizleri tarih boyunca kovalayan insanlarla aynı kişiler olduğunu gördüm. Sırtımın duvara dönük olduğunu ve beni değişik bir korkunun kapladığını hissettim –benim ırkımın tarihini bilen birinin korkusuydu bu (133)."

İlk dava sonunda jüri oybirliğiyle karar alamadı ve Sweet ve diğerleri yeniden mahkeme edildi. Kanıtları yeni bir jüri dinledikten sonra ileriki zamanda ABD Anayasa Mahkemesinde hakim olarak yükselecek olan hakim Frank Murphy, onlara bir takım izahatlar verdi. "Kanun nezdinde kişinin evi, kalesidir. İster beyaz ister siyah olsun bu, onun kalesidir ve hiç kimse ona saldıramaz ve tecavüz edemez... herkesin kendi evini ve şahsını ve de aile üyelerini ve bakmakta yükümlü olduklarını koruma hakkı vardır (134)." Sadece üç saat konu üstünde düşünerek jüri, davalıların suçlu bulmadığı açıkladı (135). Ancak Sweet'in yaşama eskisi gibi olamazdı. Gladys, hapishanedeyken vereme yakalanmış ve hastalığı küçük kızlarına da bulaştırmış, kızları ise o yıl içinde ölmüştü. Ossian cenaze töreni için mezarlığa gittiğinde bekçiler ön kapıdan değil bir zenci olarak arka kapıdan girmesini söylediler. Onlara silah çekip eşinin cenaze alayının ön kapıdan geçmesini sağladı (136). Tekrar evlenip 1944'de satana kadar o evde yaşadı.

Elbette ırkçılığın çeşitli nedenleri vardır; mülkiyet haklarının etkin biçimde uygulanması da bunu yok edemeyecektir. Ancak mülkiyet hakları, önyargılı çoğunlukların azınlıklara karşı kötü muamele yapmalarını engeller. Bu yüzden ırkçılar, mülklere sahip olmak

ve onları kullanmak için sevilmeyen grupların haklarına yönelik saldırılara odaklanmışlardır.

Mülkiyet hakları olmayan bir dünya, insanların boyun eğmesi gerektiği en kötü yolları barındıran bir yer olurdu. Mülkiyeti olmayan toplum; çok çalışmayı, bütünleşmeyi ve yaratıcılığı ödüllendirmekten ziyade güçlülere, acımasızlara ve müsamahasızlara desteklerdi. Bu bölümün başlarında Cass Sunstein'in iddiasından alıntı yapmıştım; buna göre mahremiyet ve mülkiyet hakları, "hukukun yarattıkları"dır ve "ihlâl yasası ve onu tamamlayan sözleşme ve tazminat yükümlülüğü yasaları olmadan işveren ve işçi arasındaki ilişki şimdiki konumunda olmazdı. Gerçekten de aksi durumda bu ilişkinin yapısını anlayabilmek bile zordur (137)." Fakat böyle bir ilişkiyi kavramak aslında zor değildir. Venezuelalı diktatör Hugo Chavez, Venezuela'nın Coca-Cola şişeleme tesisine el koyduğunda bir muhabir, işçilerin protestosu ardından görülen sahneyi tasvir etmişti:

Üç televizyon kanalında canlı verilen yayınlar, askerlerin protestocuları – çoğu kadın – yere attıklarını ve üstlerine göz yaşartıcı gaz attıklarını gösteriyordu. Muhabirlerin harekattan sorumlu Gen. Luis Felipe Acosta Carles isimli subay ile yaptıkları röportajda kendisi medyaya alay etmiş ve tesis yöneticilerine hakaret etmişti. Haberlerde tesisteki işçilerin dövüldüğü söylenmişti.

Acosta: "Bu ürünü halka dağıtıyoruz, çünkü kolektif hakları bireysel haklardan önce gelir," demiş ve sıcak bir içecek yudumlayıp kameraya püskürtmüştü. "Benim burada gördüğüm malları stoklamalarıdır, biz bunları dağıtacağız."

Daha sonra askerler, yöneticileri sokağa zorla döküp bira ve gıda imalatçısı ve Venezuela'nın en büyük özel şirketi Empresas Polar'ın mağazasına yöneldiler (138).

Bu tür sivil anlaşmazlıklar, tehlikeli boyutlarda komşuyu komşuya düşürüyor, sağlıklı bir ekonomiyi oluşturan istikrar ve yatırımı kaçırıyor ve saldırganlık ile kayıtsızlığı teşvik ediyor. Bu tür olayların ortaya çıktığı bir ülke, istikrarlı ve müreffeh bir ekonomiyi sağlamak için gerekli yabancı yatırım çekemeyecektir.

Bir ülkede mülkiyet haklarına tecavüz edildiği söyleniyorsa, parası olan insanlar yatırımlarını başka yere yapmayı tercih edeceklerdir. Örneğin Chavez iktidara geldikten sonra Venezuela'da yabancı yatırım bir anda düştü (139). Yıllarca süren istikrarsızlık ve devletin yabancı yatırımlara el koyması Demokratik Kongo cumhuriyetini felakete götürmüştür. Geçenlerde yayınlanan bir ABD elçilik raporunda "Tipik olarak finansal piyasalarda bulunan örgütlü sermaye piyasaları ve çoğu kredi araçları Kongo'da fiilen yoktur." Diyor (140). Bir başka örnek ise Zimbabwe devletinin başlattığı "toprak reformu" politikasıdır; burada beyazlara ait çiftliklere el konulup siyahlara transfer edilmeleri söz konusu. Sonuç olarak, diyor Craig J. Richardson, "Zimbabwe, umut vadeden bir yer olmaktan dünyadaki en acımasız yer olmaya doğru gitti." GSİH, üç yıl içinde yüzde 18 oranında düştü, enflasyon yüzde 500'e fırladı ve 1998 ile 2001 arasında yabancı yatırım yüzde 99 oranında düşüş gösterdi (141).

ABD'de bile özel mülkiyet hakları konusunda güvence eksikliği, ekonomiye zarar ve-

rebilir. Şehir merkezleri, vandalizm ve hırsızlık gibi mülkiyet suçlarına maruz kaldığında insanlar, paralarını başka yerlere yatırıyorlar. İşletmeler, yeni yatırımın ve beraberinde gelen yeni iş imkanlarının en çok ihtiyaç duyulduğu bu yerlerden kaçınıyorlar. Belediyeler, işletmeleri şehirlere çekmek için vergi muafiyeti ve sübvansiyon kullanmaya çalışsalar da, ekonomik büyümeyi tetiklemek için belediyenin yapacağı en önemli şey, yeni bir işletmeye paralarını yatıran insanlara yatırımlarını suçlara –veya belediyeye- kaptırmayacaklarını göstermektir.

Mülkiyet hakları olmayan bir toplum, yatırımı kaçırmanın dışında elinde bulunan kaynakları nasıl kullanacağını da bilemeyecektir. Mises'in demir yolu örneğinde gördüğümüz gibi özel mülkiyet ve değiş tokuş, geleceğe yönelik karar vermek ve plan yapmak isteyenler için şarttır. Mülkiyet olmadan insanlar, zaman ve enerjilerini nereye yatıracaklarını ya da bir ürün veya maldan ne kadar tedarik edeceklerini ya da çabalarını en çok nerede verimli harcayacaklarını bilemezler. Mülkiyet haklarına saygı göstermeyen bir toplum, bazı kararları verebilecek durumda olabilir, ancak bu kararların *ekonomik* boyutu olmayacaktır. Bunun yerine iktidar faktörüne dayanacaktır, yani *siyasi* faktörler belirleyici olacaktır. Zamanın ve kaynakların nasıl kullanılacağına dair sorular, temelde etki ve otorite altında ve ancak bazen üretici ve tüketicilerin talepleri, seçimleri ve bilgileri ile cevap bulacaktır.

Üretici ve tüketicilerin ihtiyaçları yerine siyasi baskı temelinde seçim yapmak, özel mülkiyet haklarının zayıfladığının tipik bir göstergesidir. Devletin ne zaman bazı insanlar üzerine yük koyma veya başka insanlara imtiyaz sağlama gücü olsa vatandaşlar, zamanlarını ve enerjilerini ve bu imtiyazların *kendilerine* verilmesi için devleti ikna etmeye harcarlar. Devlet, mülkiyet haklarını ne kadar zayıflatır ve varlıkları gruplar arasında dağıtırsa, o kadar lobileşme olacaktır. Böyle bir lobileşme, ABD'de zaten milyarlarca dolarlık bir endüstridir. Her yıl şirketler ve özel çıkar grupları, devletin kendilerine daha çok milyarlarca dolar vermesi için milyarlarla yatırım yaparlar. İktisatçılar buna “rant kollama” diyorlar.

Rant arama, basit bir düşünce deneyi ile açıklanabilir. 50 kişilik bir grupta her bir kişiden 1 dolar “vergi” alma ve 50 doları en iyi 3 arkadaşımın birine hediye olarak verme gücüne sahip olduğumu varsayalım. Her bir arkadaşım, beni parayı kendisine vermeye ikna etmek için ne kadar harcayacaktır? İstatistiksel olarak her birinin üçte bir başarı şansı vardır, her biri 50 doların üçte biri olan 16,67 dolar harcayacaktır. Bu arada, birer dolar aldığım 50 kişiden her biri dolarlarını almamam için sadece 99 cent harcayacaklardır – bundan daha fazla harcadıklarında daha da fazla kaybedeceklerdir.

Bu deneyin gösterdiği gibi rant aramanın çark etkisi olabiliyor, böylece zamanla rehahın yeniden dağıtılması artıyor. Şöyle ki, benim “vergi” kurbanlarının sadece 1 doları tehlikede olduğundan benim yeniden dağıtma programıma karşı zaman ve enerjilerini harcamak yerine bir doları kaybetmeyi tercih ediyorlar; bu arada üç arkadaşımın 50 doları tehlikede, dolayısıyla durumu daha ciddi alacaklardır. Ayrıca, ilk kez 1 dolarlık “vergi verenlerin” bir kısmı, arkadaşım olmaya çalışacaktır, zira yeniden dağıtım yaptığımda para alma umudu besleyeceklerdir.

Rant aramanın çok sayıda kötü sonucu söz konusudur. İlk olarak zaman ve para israfı

demektir, çünkü işletmeleri insanların ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri üretmekten alıkoyar. Daha iyi mal ve hizmet üretmek yerine zaten üretilen bir şeyi tartışarak zaman israf ederler. Şirketler; yeni aşilar, daha güvenli araçlar, daha hızlı uçaklar veya besin değeri daha yüksek gıdalar geliştirmek yerine gelirlerini lobiciler tutmak ve politikacıları yemeğe götürmeye harcarlar (142). Daha kötüsü lobileşme oyunu, zaten zengin ve popüler insanlardan oluşan gruplarca kazanılıyor; fakir insanlar veya sevilmeyen azınlıkların üyeleri nadiren devleti ikna edebiliyorlar. Genelde politikacılarla konuşmayacak kadar yoğun çalışıyorlar ve iyi örgütlenmiş çıkar gruplarına karşı rekabet etmek için kaynaklara sahip değillerdir.

Mülkiyet hakları olmadan anlaşmazlıklar, sözleşme veya karşılık anlaşmalarla çözülemeyecektir. Mülkiyet hakları zayıf ise anlaşmazlıklar, daha yumuşak bir güç ile çözülür. Fakirler ve siyasi ilişkileri olmayanların, ne kadar saygıdeğer olurlarsa olsunlar lobileşme oyununda başarılı olma şansları çok azdır.

Mülkiyet haklarındaki erozyon sayesinde rant arama Amerika'da çoktan salgın halini aldı. İstimlak hakkı, sürekli fakir azınlıklar veya etnik topluluklar aleyhinde ve zengin ve siyasi gücü olan şirketler lehinde kullanılmaktadır. 1999'da California, Lancaster belediyesi mülkü Coctco'ya nakletmek için 99 Cents Only adında bir mağazayı istimlak etti. Alışveriş merkezi içinde *zaten* bir Costco vardı, ancak mega perakendeci büyümek istiyordu ve belediyeyi ikna etti (143). Şirket, mülkün kötü durumda olmadığını itiraf etti, ancak gelecekte bakımsız hale gelebilirdi ve belediye mağazaya el koyarak ve onu şimdi Costco'ya vererek "gelecekteki bozulmayı" önleyebilirdi. Siyasiler kısa sürede razı oldular. 99 Cents Only mağazası mahkemeye başvurduğunda hakim, belediye yetkililerinin açıkça özel bir şirket tarafında çalıştıklarını duyunca çok şaşırıldı: "Lancaster'in kendi itirafına göre her şeyi yapmaya hazırlardı – sadece Costco'yu şehirde tutmak için ticari açıdan uygun, herhangi bir yıpranmışlık olmayan bir gayrimenkule el koymaya kadar ileri gidildi (144)." Mahkeme, belediyenin tek isteğinin "Costco'yu doyurmak" olduğunu belirtti. Ancak belediyeye göre bunda bir sakınca yoktu. Sonuçta yönetim, işletmelerin gelişmesini desteklemek için vardır, Costco ise önemli bir işletmeydi.

Mahkeme belediye aleyhinde ve 99 Cents Only mağazasına orada kalma lehinde karar verse de çok az istimlakın sonu böyle biter. Her gün yeni bir vakada daha fazla siyasi etkisi olan çıkar grupları, kendi faydaları doğrultusunda mülkiyetlerin verilmesi için mahkemeleri ikna ediyorlar; bedelini ise daha az siyasi gücü olan gruplar –genelde etnik azınlıklar ve fakirler – ödüyor. Florida, Boynton Beach sakinleri, seçilen siyasilerin çeşitli istimlakleri içeren ve onları daha üst alışveriş ve eğlence merkezlerine dönüştüren bir kalkınma planı üzerinde çalıştıklarını öğrenince hesap verilmesini istediler. Belediye meclisi, teklifi izah etmek için özel bir toplantı yaptı. "Niçin bunu yapıyoruz?" başlıklı bir sunumda belediyenin kalkınma ajansı müdürü, belediye meclisine şöyle konuştu: Boynton Beach ve Delray Beach'in benzer nüfusu olsa da

Ortalama hane gelirlerini karşılaştığımızda Boynton Beach 39,845 dolar ile Delray'dan 43,371 dolar ile daha aşağı bir seviyededir... Kalkınmanın amacı, be-

lediyeenin temel vergi mükelleflerinden birinin kaybını telafi etmektir. Mülkiyet vergisi değerlerimiz, diğer şehirlere kıyasla çok cılız; bu kalkınma ise mülkiyet değerlerini arttırma çabasını gütmektedir... Boynton Beach'te çok az vergi ödeyen veya hiç ödemeyen önemli sayıda mülk var. Bu gerçeği göz önünde bulundurarak kaybedilen vergileri telafi etmek için başka şeyler yapmak zorundayız (145).

Başka bir ifadeyle fakir insanları şehirden kovarsanız hiç fakir insan kalmaz. Elbette bu doğru, ancak kesinlikle adil değil.

1960'lar ve 1970'lerde "kentsel dönüşüm" başlığı altında çok sayıda fakir semtler yıkılıp yerine orta sınıfa yönelik evler ve alışveriş merkezleri yapıldı; bu süreç en fazla siyahi mülkiyet sahiplerini vurdu. Olumsuz etkilerini yaşayanların "Zenci çıkarılması" diye adlandırdıkları kentsel dönüşüm, iktidarda olanların tercih ettiklerine yer açmak için "istenmeyen" sınıfları dışarı çıkararak devletin "semti temizleyebildiği" bir yöntem oldu (146). Yine günümüzdeki rant arama sorunu, azınlıkların her zaman dezavantajlı bir konumda olduğunu gösteriyor. Lobiciler, kendi amaçları için devlet gücünü kullanma imkânı yarışı yaptıklarında kazananlar, en etkili olan lobiciler oluyor; güç, çok çalışanın veya ihtiyaçlı olanın değil siyasi açıdan en hünerli olanın ellerine düşüyor.

Mülkiyet hakları olmayan veya daha zayıf mülkiyet hakları olan bir toplum, siyaseten herkese açık bir konuma geliyor; burada rakip özel çıkar grupları, devlet güçlerini kendi faydalarına kullanma imkânı için birbirleriyle çekişiyorlar. Genelde bu gruplar, kendi projelerinin kamunun çıkarı için olduğunu söylüyorlar –ve buna samimiyetle inanıyorlar. Gerçekten de kalkınma planları, projelerin "iş imkânı yaratacağını" veya yerel ekonomiyi canlandıracağını ümit eden belediyedeki çoğu insandan destek buluyor. Ancak mülkiyet hakları, azınlığı çoğunluktan korumalıdır – sonuçta evlerimizi ve işyerlerimizi ellerimizde tutmak için izin almadan önce oy verenlerin onayını almak zorunda isek sadece *izin* aldığımız anlamına gelir, *hak* değil.

Mülkiyet haklarının olmadığı bir dünya, üretmek ve yaratmak isteyenler için pek de teşvik edici olmayacaktır; gelecek için tasarruf yapma veya acil durumlara karşı sigortalanma ve mahremiyetimizi güvence altına alma mümkün değildir. Hiçbir evin yuva olmadığı, hiçbir kilisenin kendini düşmanlara karşı koruyamadığı ve muhalefet olmanın bedelinin çok ağır olduğu bir dünya olur. Kıskançlık, hakaret ve tembelliğin önlenemediği; öngörü, zekâ, çalışma ve dikkatli planlamanın ödüllendirilmediği bir dünya olur. Evlilik yüzüğü, eski fotoğraflar, miras kalan mobilyalar, antika saatler veya hatıra kalan tokalar gibi değerli eşyaların olmadığı bir dünya olur. Duygusal değerlerin hiçbir işe yaramadığı, kazandığımız şeylerin manevi önemine saygı gösterilmediği ve cömertlik ve yardımseverliğin –zaten seçim meselesi olmaktan çıkmıştır- minnettarlıkla karşılanmadığı bir dünya olur. Böyle bir toplumun en fakir üyeleri, istedikleri şeyleri başkalarından alabildikleri için bir süre fayda sağlayabilirler. Ancak yeni bir şey yapana ödül olmadığından, mağazalar kısa sürede kuruyacaktır. "İyi duvarlar" olmadan komşular arasındaki çekişme sürekli artacaktır; insanların "kendileri" oldukları yerler olmadığından kendilerini boğulmuş, soyutlanmış ve ihmal edilmiş hissedeceklerdir. Barınaklarımızdan diğer insanları uzak tutacak durumda değilsek mahremiyet duygularını ifade etme fırsatımız pek olmayacak-

tır. Kendi değerlerimizi paylaşan gruplara girme şansımız olmadan kendimizi çok yalnız hissederiz. Tasarruf etme imkânı olmadan yaşamımızı planlamak imkansız olur. Toplum, uzun vadeli planlar yapamaz; yatırım kararları ise zaman ve paranın daha verimli kullanımını değil siyaseten daha popüler kullanımı temeline dayanır. Kısacası, beşeri hayatın en asil yönlerinin ödüllendirilmediği ve en kötülerin müsamaha gördüğü bir toplum ortaya çıkar. Hiçbir şeyin değeri olmaz – ve herşey şey paha biçilmez olur.

Günümüzde çok az sayıda insan, özel mülkiyetin tamamen kaldırılmasını savunur. Bunun yerine devletin insanları arazilerine yapacakları konusunda düzenleme koyarak veya istimlak ile alıp daha verimli işletene vererek mülkiyet haklarını *sınırlandırması* gerektiğine inanırlar. Genelde bu tür insanlar, mülkiyet haklarını “toplumun ihtiyaçlarını” “dengelemekten” bahsederler; ifadeleri, Anayasa Mahkemesinin *Kelo* davasını sonuçlandırdığında *New York Times*'in açıklamalarına benzer. Buna göre gayenin ulviyeti vasıtayı meşru kılar. *Times*, yorumunda şöyle demişti: İnsanların evlerini ellerinden almak, “birkaç küçük ev sahibini incitebilir... ama birçok sakin bundan faydalanacaktır (147).” Ancak azalan mülkiyet haklarının doğurduğu sonuçlar, onları ortadan kaldırdığımızda doğan sonuçlarla birçok açıdan örtüşür, ancak boyutu daha küçüktür. *Pappas* ve *Mesdaq* davalarının gösterdiği gibi azalan mülkiyet hakları, özgürlüğü de azaltıyor; bu da geleceğe yönelik plan yapmayı veya kendi evlerimizde ve işlerimizde güvence altında olmamızı zorlaştırıyor. Dahası, *Poletown* davası, mülkiyet hakları ile çatışmanın müsrifçe rant aramayı artırdığını ve komşuların birbirine güvenmesini zorlaştırdığını gözler önüne seriyor. *Bugryn* davası bize şunu gösteriyor, insanların mülkiyetlerini toplumun “daha büyük yararı” için vermelerine zorlanması alaycılığa ve demokratik değerlerin erozyonuna neden olabilir.

İyi örülmüş duvarlar, komşularla iyi geçimi beraberinde getirir, doğru; ancak mülkiyet haklarını sınırlandırmak, bu duvarları zayıflatmak demektir. *Times*'in editörlerinin gözlerinde mülkiyet aslında bir hak değil izindir ve dolayısıyla siyasi liderlerin kararıyla başkalarına “fayda” sağlaması durumunda geri alınabilir. Ancak bu tutum, bizi lobicilerin ve politikacıların merhametine bırakır ve devletin görevini sükûnet sağlayıcı konumundan emlakçiliğe çevirir. Amerika'nın Kurucu Babaları'nın düşünceleri bu değildi.

Çeviren Şeyma Akın

Notlar

1. Giriş

- 1) Anne Rochell Konigsmark, "A Displaced Resident, Haunted by New Orleans," National Public Radio, Sept. 28, 2005, <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=4866934>.
- 2) Homer, *The Odyssey*, trans. Robert Fagles (New York: Penguin, 1996), p. 464.
- 3) James Chan, *Spare Room Tycoon* (London: Nicholas Brealy, 2000), p. 5.
- 4) James Madison, "Property," in James Madison: Yfritings, ed. Jack Rakove (New York: Library of America, 1999), p. 515.

2. Mülkiyet Hakları Neden Önemlidir?

- 1) Quoted in Mary Ellen Fillo, "Bugryns Take Case to Court, Fight City's Plan to Seize Property," *Hartford Courant*, Oct. 7, 1999, p. B1.
- 2) *Bugryn v. City of Bristol*, 2000 WL 192887, (Conn. Süper. Jan. 31, 2000).
- 3) "It's Time Bugryns Moved Out," editorial, *Hartford Courant*, Apr. 9, 2004, p. A10.
- 4) Ken Byron, "Mayor's Office under Guard after Irate Telephone Cali," *Hartford Courant*, Apr. 2, 2004, p. B3.
- 5) Quoted in Ken Byron, "Bugryn Deadline Is Tonight: City Lawyer Says Two Women in Home Have Taken No Action toward Moving," *Hartford Courant*, Apr. 1, 2004, p. B6.
- 6) Quoted in WFSB Bristol, "Bristol Seeks to Evict People for Industrial Park," <http://www.wfsb.com/Global/story.asp?S=954365>.
- 7) Michael J. Dudko, e-mail to Timothy Sandefur, Nov. 20, 2004.
- 8) Dana Berliner, *Public Power, Private Gain: A Five-Year, State-by-State Report Examining the Abuse of Eminent Domain* (Washington: Institute for Justice, 2003).
- 9) Linda Cruse, "Merriam Selis Condemned Property to Baron BMW," *Kansas City Star*, Jan. 27, 1999.
- 10) *City of Bremerton v. Estate of Anderson*, 1999 WL 1116811 (Wash. App. Div. 2 Dec. 3, 1999), rev. denied, 10 P.3d 407 (WVash. 2000).
- 11) *Bailey v. Myers*, 206 Ariz. 224 (2003).
- 12) *Casino Reinvestment Development Authority v. Banin*, 320 N.J.Super. 342 (1998).
- 13) Jennifer J. Kruckeberg, "Can Government Buy Everything? The Takings Clause and the Erosion of the 'Public Use' Requirement," *Minnesota Law Review* 87 (2002): 543.
- 14) *Kelo v. City of New London*, 125 S. Ct. 2655, 2665 (2005).
- 15) H.R. 340 (2005).
- 16) *Pumpelly v. Green Bay & Mississippi Canal Co.*, 80 U.S. 166, 178 (1871) (emphasis

in original).

17) J. David Breemer, "Temporary Insanity: The Long Tale of Tahoe-Sierra Preservation Council and Its Quiet Ending in the United States Supreme Court," *Fordham Law Review* 71 (2002): 1.

18) *Tahoe-Sierra Preservation Council, Inc. v. Tahoe Regional Planning Agency*, 535 U.S. 302 (2002).

19) *Ibid.* at 324.

20) Thomas Merrill, Testimony before the Senate Committee on the Judiciary, Sept. 20, 2005.

21) Richard Pipes, *Property and Freedom* (New York: Knopf, 2000), pp. 66-67.

22) Benjamin Spock, *Dr. Spock on Parenting: Sensible, Reassuring Advice for Today's Parent* (New York: Pocket, 1988), pp. 259-60.

23) Pipes, pp. 74-75.

24) Daniel Dennett, *Consciousness Explained* (Boston: Back Bay Books, 1992), p. 414.

25) *Ibid.*, p. 416.

26) Daniel Dennett, *Kinds of Minds* (New York: Basic Books, 1996), pp. 138-39 (emphasis in original).

27) Virginia Postrel, *The Substance of Style* (New York: Harper Collins, 1993), p. 115.

28) "A Portrait of Jefferson Is Stolen," *Philadelphia Inquirer*, July 30, 1994, p. C12.

29) Quoted in Matt Bai, "Jefferson Portrait Recovered," *Boston Globe*, May 25, 1996, p. 13.

30) Quoted in Susan R. Stein, *The Worlds of Thomas Jefferson at Monticello* (New York: Henry N. Abrams, 1993), pp. 364-65.

31) Terry L. Anderson, "Property Rights among Native Americans," *Freeman*, Feb. 1997, <http://fee.org/vnews.php7nid=3692>; Terry Lee Anderson, *Not So Wild Wild West: Property Rights and Indian Economies* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 1992).

32) Charles Nordoff, *Communitistic Societies of the United States* (New York: Hillary House, 1875), p. 166.

33) *Ibid.*, p. 142.

34) Dolores Hayden, *Seven American Utopias* (Cambridge, MA: MIT Press, 1976), p. 69.

35) Edward D. Andrews, *The People Called Shakers* (New York: Oxford University Press, 1953), pp. 178-79.

36) David R. Starbuck, "Latter-Day Shakers," *Archaeology* 52, no 1 (Jan.-Feb. 1999).

37) Stephane Courtois et al., *The Black Book of Communism* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1999), p. 4.

- 38) Pipes, p. 212.
- 39) Courtois et al., p. 162; Robert Conquest, *The Harvest of Sorrozv: Soviet Collectivization and the Terror-Famine* (New York: Oxford University Press, 1987).
- 40) Jüri Jelagin, *Taming of the Arts* (New York: Dutton, 1951).
- 41) Sheila Fitzpatrick, *Everyday Stalinism: Ordinary Life in Extraordinary Times: Soviet \ Russia in the 1930s* (New York: Oxford University Press, 1999), pp. 46-50.
- 42) Martin Malia, *The Soviet Tragedy* (New York: Free Press, 1994), p. 368.
- 43) *Ibid.*, p. 225.
- 44) Fitzpatrick, pp. 47-48.
- 45) Ayn Rand, *We the Living* (New York: Signet, 1983), p. 80.
- 46) Larry Arnhart, *Darwinian Natural Right* (Albany: State University of New York, 1998), p. 34.
- 47) Tom Bethell, *The Noblest Triumph: Property and Prosperity through the Ages* (New York: St. Martin's, 1999), p. 15.
- 48) Allan Bloom, "Jean-Jacques Rousseau," in *History of Political Philosophy*, ed. Leo Strauss and Joseph Cropsey, 3d ed. (Chicago: University of Chicago Press, 1987), p. 563.
- 49) Kari Marx, preface to *A Critique of Political Economy* (1859), in *The Marx-Engels Reader*, ed. Robert C. Tucker, 2d ed. (New York: Norton, 1978), p. 4.
- 50) Cass R. Sunstein, *Democracy and the Problem of Free Speech* (New York: Free Press, 1993), p. 30.
- 51) Frederick Douglass, *The Life and Times of Frederick Douglass*, in *Douglass: Auto-bi-ographies* (New York: Library of America, 1994), p. 634 (emphasis in original).
- 52) Harry V. Jaffa, *A New Birth of Freedom* (Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2000), pp. 112-13.
- 53) Thomas Jefferson, Letter to Roger Weightman, June 24, 1826, in *Jefferson: Writings*, ed. Merrill D. Peterson (New York: Library of America, 1984), p. 1517. Jefferson was paraphrasing the 17th-century writer Algernon Sidney. Jaffa, p. 111.
- 54) Douglass, p. 654 (emphasis in original).
- 55) Abraham Lincoln, Speech in Chicago, Illinois, July 10, 1858, in *Abraham Lincoln: Speeches and Writings* (New York: Library of America, 1989), p. 457.
- 56) John Locke, *Second Treatise of Civil Government*, ed. Peter Laslett, rev. ed. (New York: Oxford University Press, 1963), § 27 p. 329 (emphasis in original).
- 57) *Ibid.*, § 135 p. 402.
- 58) Henry David Thoreau, *Henry David Thoreau: A Week, Walden, The Maine Woods, Cape Cod*, ed. Robert F. Sayre (New York: Library of America 1985), p. 388.
- 59) Nancy Friedrich, "An Old Favorite Has a New Twist," *Wireless Systems Design*, March 2005, <http://www.wsdmag.com/Articles/ArticleID/9991/9991.html>.

- 60) Norman Lebrecht, "Sony Walkman—Music to Whose Ears?" *La Scena Musicale*, July 26, 2004, <http://www.scena.org/columns/lebrecht/040726-NL-walkman.html>.
- 61) Edward Bloustein, "Group Privacy: The Right to Huddle," *Rutgers-Camden Law Journal* 8 (1977): 219.
- 62) Billy Graham, *Peace with God* (Garden City, NJ: Doubleday, 1953), p. 179.
- 63) *Cottontwood Christian Center v. Cypress Redevelopment Agency*, 218 F. Supp. 2d 1203, 1212 (C.D. Ca. 2002).
- 64) *Ibid.*
- 65) *Ibid.* at 1231.
- 66) *Ibid.*
- 67) *Ibid.* at 1232.
- 68) Daniel A. Farber, "Speaking in the First Person Plural: Expressive Associations and the First Amendment," *Minnesota Law Review* 85 (2001): 1483.
- 69) Paul Tillich, *Dynamics of Faith* (New York: Harper and Row, 1957), pp. 23-24.
- 70) *Ibid.*, p. 25.
- 71) *Ibid.*, p. 26.
- 72) *Church of Christ in Hollywood v. Superior Court*, 99 Cal. App. 4th 1244 (2002).
- 73) *Ibid.* at 1248.
- 74) *Ibid.* at 1255 (quoting *Silo v. CHW Medical Foundation*, 27 Cal. 4th 1097, 1100 (2002)).
- 75) *Church of Christ*, 99 Cal. App. 4th at 1257.
- 76) *California Democratic Party v. Jones*, 530 U.S. 567 (2000).
- 77) William Blackstone, *Commentaries on the Laws of England* (London: A. Strahan, 1809), vol. 1, p. 129.
- 78) Chan, p. 32.
- 79) *Ibid.*
- 80) *Ibid.*, pp. 3-4.
- 81) *Ibid.*, p. 2.
- 82) Answer to Petition for Writ of Mandate, *Mesdaq v. Superior Court*, Civil Case No. GIC829293-A (Cal. App. 4th Dist. Feb. 25, 2005), p. 8.
- 83) Quoted in Michael Gardner, "Legislators Are Rethinking Laws on Land Seizure," *Daily Breeze*, Aug. 19, 2005, p. A1.
- 84) Quoted in Michael Squires, "Few Gains Seen from Land Fight," *Vegas Review-Journal*, Aug. 15, 2004, p. 1B.
- 85) *City of Las Vegas Downtown Redevelopment Agency v. Carol Pappas et al.*, No. A327519 (Nev. DCA 1996) at 49a.
- 86) *Ibid.* at 51a.

- 87) Ibid. at 53a.
- 88) Ibid.
- 89) Ibid. at 54a.
- 90) Ibid. at 60a.
- 91) Plato, *The Republic*, in *Plato: The Collected Dialogues*, ed. Edith Hamilton and Huntington Cairns (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1961), 5:464b-d, p. 703.
- 92) Plato, *Lazvs*, in *ibid.*, 5:739c-e, p. 1324 (emphasis in original).
- 93) Aristotle, *Politics*, in *The Basic Works of Aristotle*, ed. Richard McKeon (New York: Random House, 1941), 1263b:25, p. 1152.
- 94) *Ibid.*, 1263b:15, p. 1152.
- 95) Robert Frost, "Mending Wall" (1949), in *Robert Frost: Collected Poems, Prose, and Plays*, ed. Richard Poirier and Mark Richardson (New York: Library of America, 1995), p. 39.
- 96) F. A. Hayek, *Law, Legislation, and Liberty: Rules and Order* (Chicago: University of Chicago Press, 1973), vol. 1, p. 107.
- 97) Bethell, p. 36.
- 98) *The Parents' Answer Book* (New York: Roundtable, 2000), p. 237.
- 99) Timothy Sandefur, "A Gleeeful Obituary for Poletovn Neighborhood Council v. Detroit," *Harvard Journal of Law and Public Policy* 28 (2005): 651.
- 100) William A. Fischel, "The Political Economy of Public Use in Poletown: How Federal Grants Encourage Excessive Use of Eminent Domain," *Michigan State Law Review*, 2004, p. 929.
- 101) Jean Wylie, *Poletovn: Community Betrayed* (Urbana: University of Illinois Press, 1990), pp. 74-75.
- 102) *Poletown Neighborhood Council v. Detroit*, 304 N.W.2d 455 (Mich. 1981).
- 103) Wylie, pp. 155-56.
- 104) *Ibid.*, p. 167.
- 105) *Ibid.*, pp. 219-20.
- 106) Robert D. Putnam, *Bowling Alone* (New York: Simon & Schuster, 2000), pp. 355-58.
- 107) Aristotle, 1261b:30, p. 1148.
- 108) Bethell, p. 10.
- 109) Hernando de Soto, *The Mystery of Capital* (New York: Basic Books, 2000), p. 47.
- 110) *Ibid.*, p. 48.
- 111) *Ibid.*, pp. 49-62.

- 112) Adam Smith, *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations* (1776; Indianapolis: Liberty Classics, 1976), vol. 1, pp. 26-27.
- 113) Ludwig von Mises, *Human Action*, 3d ed. (Chicago: Regnery, 1966), pp. 327-97.
- 114) Ludwig von Mises, *Liberalism: The Classical Tradition* (Irvington, NY: Foundation for Economic Education, 1986), pp. 70-75.
- 115) *Ibid.*, p. 72.
- 116) Murray N. Rothbard, "The End of Socialism and the Calculation Debate Revisited," *Journal of Austrian Economics* 5, no. 2 (1991): 74.
- 117) Paul Johnson, *Modern Times* (New York: Harper & Row, 1991), p. 285.
- 118) John Dornberg, *The Soviet Union Today* (New York: Dial, 1976), pp. 68-76.
- 119) Cari Brent Swisher, *Motivation and Political Technique in the California Constitutional Convention* (New York: Da Capo, 1969), p. 91.
- 120) Act of May 19, 1913 (California Alien Land Law) eh. 113, §§ 1-8, 1913 Cal. Stat. 206-8 (1913).
- 121) Keith Aoki, "No Right to Own? The Early Twentieth-Century 'Alien Land Laws' as a Prelude to Internment," *Boston College Law Review* 40 (1998): 37; Brant T. Lee, "A Racial Trust: The Japanese YWIA and the Alien Land Law," *Asian Pacific American Law Journal* 7 (2001): 12-22.
- 122) *Sei Fujii v. California*, 38 Cal.2d 718 (1952).
- 123) Iris Chang, *The Chinese in America: A Narrative History* (New York: Penguin, 2003), pp. 161-62.
- 124) Jeff Gillenkirk and James Motlow, *Bitter Melon* (Berkeley: Heyday Books, 1997), pp. 13-14.
- 125) *Ibid.*, p. 136.
- 126) *Ibid.*
- 127) Quoted in Gabriel Baird, "Home at Last: Residents Finally Get to Own Land in Locke," *Sacramento Bee*, Dec. 11, 2004, p. B1.
- 128) Phyllis Vine, *One Man's Castle: Clarence Darrow in Defense of the American Dream* (New York: Harper Collins, 2005).
- 129) *Ibid.*, p. 106.
- 130) *Ibid.*, p. 107.
- 131) *Ibid.*, p. 109.
- 132) Arthur Garfield Hays, Opening Statement of the Trial of the People of Michigan v. Ossian Siveet et al., <http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/ftrials/sweet/transcriptexcerpts.HTM#Opening%20Statement>.
- 133) Vine, pp. 190-221.

- 134) Charge to the Jury, *People of Michigan v. Henry Sweet*, May 13, 1926, <http://www.law.umkc.edu/faculty/projects/FTrials/sweet/chargetojury.html>.
- 135) Vine, p. 259.
- 136) *Ibid.*, pp. 263-64.
- 137) Sunstein, p. 30.
- 138) Ginger Thompson, "Venezuelans Seize Warehouses," *Deseret News*, Jan. 18, 2003, p. A4.
- 139) Venezuelan Council for Investment Promotion, *Nuevas inversiones extranjeras por actividad económica*, <http://www.conapri.org/framedetalle.asp7sec=1102&id=49&plantilla=9>.
- 140) Embassy of the United States to Kinshasa-Congo, "Investment Climate," http://kinshasa.usembassy.gov/investment_climate.html.
- 141) Craig J. Richardson, "The Loss of Property Rights and the Collapse of Zimbabwe," *Cato Journal* 25, no. 3 (Fall 2005): 541, 549.
- 142) James Buchanan and Gordon Tullock, *The Calculus of Consent* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 1962), p. 111.
- 143) Steven Greenhut, *Abuse of Power: How the Government Misuses Eminent Domain* (Santa Ana, CA: Seven Locks, 2004), pp. 198-201.
- 144) *99 Cents Only Stores v. Lancaster Redevelopment Agency*, 237 F. Supp. 2d 1123, 1129 (C.D.Ca. 2001).
- 145) Minutes of Boynton Beach City Council Meeting, April 29, 2003, pp. 1-2, <http://weblink.ci.boyntonbeach.fl.us/Index.asp?DocumentID=19751&FolderID=14493&SearchHandle=12868&DocViewType=ShowImage&LeftPaneType=Hidden&dbid=0&page=1>.
- 146) Wendell E. Pritchett, "The 'Public Menace' of Blight: Urban Renewal and the Private Uses of Eminent Domain," *Yale Law and Policy Review* 21 (2003): 1.
- 147) "The Limits of Property Rights," editorial, *New York Times*, June 24, 2005, p. A22. 5-